Laukuvos gimnazija: vertybių paieškos sociologiniu požiūriu*

Antanas Čiužas

Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas

Straipsnyje nagrinėjamas Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos moksleivių požiūris į savo mokyklą, jų mokymosi sąlygas, vertybinės orientacijos, interesai, ateities planai, laisvalaikio pomėgiai.

Taip pat analizuojamos gimnazijos mokytojų ir mokinių tėvų nuostatos bei požiūriai į vienokius ar kitokius mokyklos ir Laukuvos miestelio gyvenimo reiškinius, atskleidžiamos esamos problemos.

Tyrime panaudoti 2001 m. ekspedicijos metu atliktos sociologinės apklausos duomenys.

Tyrimo objektas – Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos mokiniai, mokytojai, mokinių tėvai (jų nuomonės, vertinimai, požiūriai).

Tyrimo tikslas – atskleisti Laukuvos gimnazijos mokinių, mokytojų ir mokinių tėvų gyvenimo ir veiklos sąlygas, vertybines orientacijas.

Tyrimo uždaviniai:

– išanalizuoti Laukuvos gimnazijos mokinių polinkius, poreikius, gyvenimo tikslus ir vertybines nuostatas;

– išnagrinėti gimnazijos mokytojų darbo ir veiklos sąlygas, požiūrį į gimnaziją ir gyvenamąją aplinką, mokyklos ir miestelio ateitį;

– atskleisti mokinių tėvų požiūrį į gimnaziją, mokyklos ir tėvų sąveiką.

Tyrimo metodai – literatūros šaltinių analizė, gimnazijos mokinių, mokytojų ir mokinių tėvų anketinė apklausa pagal Lietuvos filosofijos ir sociologijos institute parengtą sociologinės apklausos anketą.

Įvadas. Jau daugiau kaip dvylika metų Lietuva gyvena esminių socialinių ir ekonominių pertvarkymų sūkury. Šalis pereina iš centralizuotos komandinės ūkio tvarkymo sistemos į rinkos santykių sistemą. Vyksta visuomenės diferenciacija: vieni – vis labiau lobstantys turtuoliai, milijonieriai, kiti – nuolat skurstantys ar vos galą su galu suduriantys vargdieniai. Nedarbas, skurdas daugeliui kelia nusivylimą. Nemaža dalis mūsų tautiečių geresnio gyvenimo ieško užsienyje. Žmonių tarpusavio santykiai tapo labai sudėtingi ir prieštaringi.

Šiais permainų metais vienos vertybės išstumia kitas, pastebimi ryškūs jų konfliktai. Tebevyksta diskusijos apie vertybių sampratą. Sociologinėje, psichologinėje, pedagoginėje literatūroje galima rasti įvairių vertybių apibrėžimų. Vienas iš žymiausių sociologijos teoretikų Maksas Vėberis (Weber, 1864–1920) teigė, kad vertybės gali būti teorinės (tiesa), politinės (teisingumas), dorovinės (gėris), estetinės (grožis) ir kt. Jos apibrėžtos istorinės epochos rėmuose, turinčios absoliutines reikšmes (4, 30).

Amerikiečių sociologas – Tarptautinės sociologų asociacijos viceprezidentas ir Kalifornijos universiteto profesorius – Neilas Smelzeris teigia, kad vertybės – tai visuotinai priimtini įsitikinimai tikslų, kurių žmogus privalo siekti, teisingumu. Jos sudaro dorovinių principų pagrin-

* Straipsnis aprobuotas serijos „Lietuvos valsčiai“ Mokslo darbų komisijos. Leidyklai įteiktas 2002 11 04.

© *www.llt.lt*

Abiturientai mokyklos fone. Apie 1975 m. Iš J. Budrecko albumo

dą. Skirtingos kultūros gali teikti pirmenybę skirtingoms vertybėms ir kiekviena visuomenė nusistato sau, kas yra vertybė, o kas – ne (8, 50).

Sociologės Giedrės Purvaneckienės nuomone, vertybę galima suprasti kaip išorinį idealą ar materialų objektą, į kurį nukreipta kurio nors atskiro individo veikla. Tai specialiai palaikoma arba atmetama žmogaus elgesio organizavimo ir reguliavimo priemonė (5, 121). Sociologai Lilija Kublickienė ir Sergejus Rapoportas vertybę apibrėžia taip:

„Vertybės – kaip moraliniai ir estetiniai imperatyvai (reikalavimai), sukurti žmogiškosios kultūros ir besireiškiantys kaip visuomenės sąmonės produktas“ (3, 21).

Pačios bendriausios – bendražmogiškos vertybės. Tai meilė, tiesa, gėris, grožis, taika, altruizmas, dora, sveikata. Kitos vertybės apibūdina tam tikras gyvenimo ir veiklos sferas – darbą, šeimą, laisvalaikį, t. y. kai vertybėmis tampa šios pagrindinės gyvenimo pusės.

Vertybinės orientacijos – tai individo dorovinių, socialinių, politinių, estetinių nuostatų sistema, pastovi asmenybės savybė, susijusi su siekiamu idealu (6, 324).

A. Matulionis ir Algimantas Mikšys teigia, kad

„Vertybinė orientacija – tai žmogaus vaizdinys apie svarbiausius gyvenimo tikslus ir priemones jiems pasiekti. Tai vertinantis vaizdinys, nukreiptas į vertybę, t. y. į tokį dalyką ar reiškinį, kuris turi žmogui teigiamos (kartais ir neigiamos) reikšmės“ (5, 31). Motyvo pagrindu jis tampa kaip tik todėl, kad tas *„dalykas ar reiškinys jau yra*

įvertinti, išskirta tik tai, kas reikšminga, ko reikia siekti. Minėti autoriai nurodo, kad sąmoningumas – būtina vertybės orientacijos formavimosi sąlyga. Tačiau, priklausomai nuo daugelio veiksnių, tiek sąmoningumas, tiek pati orientacija gali būti nevienodo lygio. Žemiausias jos formavimosi lygis yra tuomet, kai žmogus perima vertybę, žinodamas apie ją ir ja remdamasis gali aiškinti savo elgesį, bet, pasikeitus situacijai, jos atsisakyti".

Tai pažintinis lygis. Aukštesnis lygis – emocinis, kai vertybę individas vertina teigiamai. Aukščiausias elgesio lygis – tiesioginis pasirengimas veiksmui. Kai susiformuoja tokio lygio vertybinė orientacija, galima prognozuoti, numatyti žmogaus elgesį ne tik analogiškomis situacijomis, bet ir tokiomis, kuriomis asmenybė atsiskleidžia visapusiškai (5, 31–32).

Gyvenime kiekvienas žmogus susikuria savo vertybinės orientacijos modelį. Asmenybės jautrumas ir imlumas dorovinėms vertybėms priklauso nuo individualių bruožų, nuo jos gyvenimo aplinkos, santykių su kitais žmonėmis ir auklėjimo.

Labai svarbu tirti jaunimo vertybines orientacijas. Jaunimas – tai ateities karta, kuri pakeis dabartinius politikus, mokslininkus, mokytojus, gydytojus, kultūros darbuotojus, firmų vadovus ir pan. Būtent nuo jų pastangų, siekių, požiūrio į įvairius gyvenimo reiškinius, priklausys mūsų valstybės ateitis.

Šiame darbe nagrinėjamas Laukuvos gimnazijos moksleivių požiūris į savo mokyklą, jų mokymosi ir gyvenimo sąlygas, vertybinės orientacijos, ateities planai. Taip pat parodomos gimnazijos, mokytojų ir mokinių tėvų nuostatos ir požiūriai į vienokius ar kitokius mokyklos ir Laukuvos miestelio gyvenimo reiškinius, atskleidžiamos esamos problemos.

Tyrimas buvo darytas 2001 metais „Versmės" leidyklos iniciatyva organizuotos ekspedicijos metu.

Informacijos rinkimui panaudotos specialios Lietuvos filosofijos ir sociologijos institute parengtos sociologinės apklausos anketos – atskirai moksleiviams, mokytojams ir mokinių tėvams.

Buvo apklausti: 23 vienuoliktos klasės moksleiviai, 21 mokytojas ir 15 mokinių tėvų.

1. Laukuvos gimnazijos moksleivių vertybinės orientacijos

1.1. Moksleiviai apie savo gimnaziją

Vienas iš svarbių rodiklių, rodančių moksleivių požiūrį į savo mokyklą, yra pasitenkinimas mokymusi. Tai apibendrinantis rodiklis, kuriame atsispindi moksleivių mokymosi sąlygos, santykiai su mokytojais, su klasės draugais, su mokyklos administracija ir kt. Į klausimą: *„Ar patinka mokytis šioje gimnazijoje?"* – buvo gauti šie atsakymai: patinka – 16 moksleivių, nelabai – 7, visai nepatinka – nenurodė nė vienas moksleivis. Taigi du trečdaliai moksleivių patenkinti savo mokymusi Laukuvos gimnazijoje.

Kartu moksleiviai nurodė, kas jiems labiausiai patinka jų gimnazijoje. Pasirodo, kad bendravimas su draugais (15 moksleivių) ir laisvalaikio užsiėmimai (10 moks-

Laukuvos gimnazistai su mokytojais ir Kauno technologijos universiteto studentais ekspedicijos metu. 2001 m. Iš Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos muziejaus

leivių). Tai irgi susiję su tarpusavio bendravimu. Deja, tik 4-iems moksleiviams patinka pamokos ir mokymasis. Vienas moksleivis pažymėjo, kad jam patinka šiltas mokinių bendravimas su mokytojais.

Kaip ir kiekvienoje bendruomenėje, taip ir gimnazijoje gali būti tam tikrų problemų, reiškinių, situacijų, kurios nepatinka mokiniams. Tyrimų metu buvo pateiktas atviras klausimas, be atsakymų variantų. Mokiniai laisvai galėjo nurodyti tai, kas jiems nepatinka. Ryškaus nepasitenkinimo mokiniai nepareiškė. Tik trys moksleiviai pažymėjo, kad jiems nepatinka mokytojų griežtumas. Du mokiniai nepatenkinti tvarkaraščiais.

Tyrimų metu buvo bandoma išaiškinti, kurie iš dėstomų dalykų moksleiviams geriausiai sekasi. Klausimas buvo atviras, todėl abiturientai tuos dalykus surašė patys. Pasirodo, kad mokinių, kuriems visi dalykai gerai sektųsi, nėra. Matematika patinka ir gerai sekasi 7 mokiniams, informatika – 7, fizika – 4, biologija – 3, lietuvių kalba – 2, ekonomika – 5, anglų kalba – 1, prancūzų k. – 3, rusų k. – 1.

Į klausimą, kurie dalykai labiausiai nesiseka, buvo gauti šie atsakymai: chemija – 6-iems moksleiviams, lietuvių kalba – 5, biologija – 5, matematika – 4, fizika – 4, anglų kalba – 4, istorija – 3, informatika – 1-am moksleiviui.

Viena iš aktualiausių problemų abiturientams yra tai, ką jie veiks baigę gimnaziją. Tenka pažymėti, kad didelė dalis moksleivių neturi aiškios nuostatos, net 9 pažymėjo, kad dar neapsisprendę, 7 moksleiviai pasiryžę siekti aukštojo mokslo: Kauno technologijos universitete – 1, kituose universitetuose – 5, Kūno kultūros akademijoje – 1, aukštesniosiose mokyklose (Rietave ir kt.) galvoja mokytis 3 moksleiviai. Vienas moksleivis pasiryžęs eiti į kariuomenę. Viena mergina svajoja išvykti į užsienį, norėtų ten mokytis.

Taigi Laukuvos gimnazijos moksleivių polėkiai labai įvairūs. Labai didelis neapsisprendusių skaičius rodo, kad trūksta profesinės orientacijos. Būtų tikslinga rengti profesinės orientacijos renginius (supažindinti su aukštųjų mokyklų progra-

Iš Vaclovo Strauko 1982 m. fotografijų parodos katalogo

momis, organizuoti susitikimus su aukštųjų ir aukštesniųjų mokyklų atstovais, išvykas į šias mokyklas ir pan.).

1.2. Moksleivių vertybinės nuostatos ir interesai

Vertybinė orientacija, kaip bendriausia sąvoka, per moksleivių svarbiausius pasirinkimo kriterijus rodo jų gyvenimo vertybių hierarchiją. Apklausti 23 mokiniai. Į klausimą: *„Nurodykite šių gyvenimo bei veiklos sričių reikšmingumą žmogaus gyvenime“* atsakė visi moksleiviai. Jų pasirinktos vertybės čia išvardytos apklausos anketoje surašyta tvarka (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. **Laukuvos gimnazijos moksleivių vertybinės nuostatos**

Eil. Nr.	Gyvenimo arba veiklos sritis	Reikšmė žmogaus gyvenime		
		Labai svarbu ir svarbu	Nelabai svarbu ir visai nesvarbu	Nežinau
1.	Mokymasis	23	–	–
2.	Bendravimas su mylimu žmogumi	22	1	–
3.	Bendravimas su draugais	21	2	–
4.	Šeimos sukūrimas, šeimyninis gyvenimas	13	10	–
5.	Darbas pagal profesiją	19	4	–
6.	Žinių, naujienų siekimas	20	1	2
7.	Sportas, kūno kultūra	16	7	–
8.	Mėgėjiškas užsiėmimas	18	4	1
9.	Kelionės	10	12	1
10.	Verslas, biznis	21	2	–
11.	Muzikos įrašų klausymas	5	18	–
12.	Grožinės literatūros skaitymas	14	6	3
13.	Teatrų, parodų lankymas	11	9	3
14.	Pramogos susibūrimuose, šokiai	13	10	–
15.	Tikėjimas, religinės apeigos	5	16	2
16.	Visuomeninė veikla	11	12	–
17.	Televizijos laidų, kino filmų žiūrėjimas	9	14	–

© www.llt.lt

Kaip matyti iš šių duomenų, moksleivių vertybių sistemoje ypatingą vietą užima mokymasis. Tai tolesnio gyvenimo pagrindas. Nebuvo nė vieno moksleivio, kuris mokymąsi laikytų nesvarbiu dalyku. Labai reikšminga vertybė žmogaus gyvenime yra laikoma bendravimas su mylimu žmogum, su draugais. Gana aukštą vietą vertybių klasifikacijoje užima verslas, biznis, žinių bei naujienų siekimas, darbas pagal profesiją.

Kiekvieno jaunuolio mąstysenoje formuojasi savitas požiūris į gyvenimo sėkmę. Ją lemia įvairūs veiksniai bei žmogaus savybės. Tyrimų metu moksleiviai nurodė, kurie iš jų turi lemiamos reikšmės, kurie – tik šiokios tokios ir kurie nieko nelemia. Atsakymų duomenys pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. **Veiksniai ar savybės, lemiančios žmogaus sėkmę gyvenime**

Eil. Nr.	Sėkmės veiksniai	Labai lemia	Turi šiokios tokios reikšmės	Nelemia	Nežinau
1.	Pasitikėjimas savimi	19	3		
2.	Tikslo siekimas	19	4		
3.	Išsilavinimas	21	2		
4.	Darbštumas, sąžiningas darbas	18	5		
5.	Pinigai	16	6		1
6.	Iniciatyva, išradingumas	16	5	2	
7.	Gabumai, talentas	20	3		
8.	Pažintys su reikalingais žmonėmis	13	9		1
9.	Malonus elgesys, išsiauklėjimas	12	9	2	
10.	Jautrumas, gerumas	7	10	6	
11.	Tėvų parama, įtakingi giminės	13	9	1	
12.	Sugebėjimas prisitaikyti	13	8	1	1
13.	Garbingumas	12	4	5	2
14.	Principingumas	6	9	6	2
15.	Rūpinimasis kitais žmonėmis	7	10	5	1
16.	Atsitiktinumas	3	8	7	5
17.	Rūpinimasis pirmiausia savimi	9	3	9	2

Iš šių duomenų matyti, kad Laukuvos moksleiviai prioritetus skiria tokioms žmogiškoms savybėms: pasitikėjimui savimi, tikslo siekimui; taip pat daug lemiančiais laiko išsilavinimą, gabumus, talentą. Žymią vietą užima ir darbštumas, sąžiningas darbas, iniciatyva, išradingumas. Tai labai svarbios ir reikšmingos jaunuolių orientacijos. Jų realizavimas turės lemiamos reikšmės asmenybės brandai, saviraiškai.

Pažymėtina, kad daugiau kaip pusė moksleivių suteikė aukštą vertinimą tokiam reiškiniui, kaip „*pažintys su reikalingais žmonėmis*“. Šis reiškinys dabar Lietuvoje gana plačiai paplitęs. Tai vyksta net pačiuose aukščiausiuose valdžios sluoksniuose. Panašiai vertinamas ir sugebėjimas prisitaikyti.

Pinigams taip pat skiriama didelė reikšmė. Didžioji dauguma moksleivių mano, kad pinigai lemia žmogaus gyvenimo sėkmę.

Deja, tokios vertybės, kaip jautrumas, gerumas, rūpinimasis kitais žmonėmis, garbingumas, principingumas, trečdalio moksleivių nuomone, neturi lemiamos reikšmės žmogaus gyvenimo sėkmei. Tokie vertinimai, matyt, atspindi Lietuvos visuomenėje susiformavusią nuomonę, kad aukščiausiuose visuomenės sluoksniuose yra nedaug sąžiningų ir garbingų žmonių.

Gana svarbus rodiklis, apibūdinantis asmenybės vertybines orientacijas, yra interesai. Sociologinio tyrimo anketoje buvo pateikta 10 domėjimosi sričių su keturiais vertinimų variantais (labai domiuosi, domiuosi, nelabai domiuosi, nesidomiu). 3-iojoje lentelėje pateikti atsakymų duomenys (variantai sutraukti: *„labai domiuosi“* su *„domiuosi“*, o *„nelabai domiuosi“* su *„nesidomiu“*).

3 lentelė. **Laukuvos moksleivių interesai**

Eil. Nr.	Domėjimosi sritys	Vertinimai	
		Labai domiuosi ir domiuosi	Nelabai domiuosi ir nesidomiu
1.	Kultūra, menas	10	13
2.	Ekonominės problemos	13	10
3.	Politika	8	15
4.	Religija, tikėjimo problemos	4	19
5.	Moralės, etiketo problemos	8	15
6.	Gamta	15	8
7.	Technika	8	15
8.	Sportas	15	8
9.	Meilės paslaptys	15	8
10.	Mados	14	9

Iš šių duomenų matyti, kad moksleivių domėjimosi sferoje aiškiai vyrauja sportas, gamta ir meilės paslaptys. Žymiai mažiau jaunimas domisi politika, religija, morale ir etiketu, taip pat technika.

1.3. Gyvenimo sąlygų ir aplinkos vertinimas

Kiekvieno žmogaus gyvenime svarbią reikšmę turi jo gyvenimo sąlygos ir aplinka, kurioje jis gyvena, dirba, mokosi, leidžia laisvalaikį. Tai gali jam suteikti džiaugsmą, pasitenkinimą arba atvirkščiai – žmogus gali būti nepatenkintas savo gyvenimo sąlygomis, santykiais su draugais, bendradarbiais.

Moksleiviams buvo pateikta vienuolika klausimų. Jie turėjo nurodyti, kaip vertina vienokias ar kitokias gyvenimo sąlygas, tarpusavio ir santykius šeimoje, mokykloje (patenkintas, nelabai patenkintas, nepatenkintas) ir pan. Tyrimo duomenys pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. **Gyvenimo sąlygų ir aplinkos vertinimas**

Eil. Nr.		Patenkinti	Nelabai patenkinti	Nepatenkinti
1.	Gyvenimo sąlygomis	10	9	4
2.	Santykiais šeimoje	11	10	2
3.	Santykiais su draugais	19	3	1
4.	Savo mokymusi	2	16	5
5.	Mokytojais	1	15	5
6.	Laisvalaikiu	9	13	1
7.	Kultūros aplinka	5	14	4
8.	Savo mokykla	13	9	1
9.	Savo miesteliu (kaimu)	13	9	1
10.	Lietuvos valstybe	7	10	6
11.	Gyvenimu apskritai	11	9	3

© www.llt.lt

Laukuvos vidurinės mokyklos vaikinai. Apie 1968 m. Iš J. Budrecko albumo

Duomenys rodo, kad labiausiai moksleiviai patenkinti santykiais su draugais. Nepatenkintas tik vienas. Daugiau kaip pusė jų patenkinti savo mokykla ir miesteliu, kuriame jie gyvena. Gyvenimu apskritai patenkinti beveik pusė moksleivių.

Tačiau savikritiškai pažymi, kad jie nelabai patenkinti savo mokymusi, santykiais su mokytojais. Žymi dalis moksleivių nelabai patenkinti laisvalaikiu, kultūros aplinka. Kai kurie moksleiviai turi rūpesčių dėl tarpusavio santykių šeimoje.

Tenka pažymėti ir tai, kad daugelis moksleivių nelabai patenkinti ar tiesiog nepatenkinti Lietuvos valstybe. Tai, matyt, susiję su sunkia ekonomine padėtimi, nedarbu, sunkiomis daugelio žmonių gyvenimo sąlygomis, nusikalstamumo didėjimu, nesaugumu.

Kiekvienas žmogus turi savo gimtinę, tėviškę. Su tuo susiję daugelis išgyvenimų, džiaugsmingų ir romantiškų. Yra savi miškeliai, upeliai, ežerėliai, kalvos. Daugeliui šilti jausmai savo gimtajam kraštui išlieka visą gyvenimą. Todėl bandyta tirti abiturientų požiūrį į savo miestelį, kas jiems labiausiai patinka jų tėviškėje. Klausimas buvo atviras. Todėl atsakymai buvo gana įvairūs. Sugrupavus pagal dažniausius atsakymus, buvo gauti šie duomenys (žr. 5 lentelę):

5 lentelė. **Kas moksleiviams patinka Laukuvoje ir jos apylinkėse**

	Atsakiusiųjų skaičius	Dažniausiai pasitaikantys (tipiški) vertinimai (cituojama)
Gamta, aplinkos ramybė	12	*„Graži gamta. Labai ramu ir gražu. Galima pailsėti nuo įvairiausių garsų ir mašinų ūžimo“.* *„Savo miestelyje aš labiausiai mėgstu švarias gatves, sutvarkytą namų aplinką. Miestelis man gražus“.*
Žmonės, jų tarpusavio santykiai	5	*„Visi vienas kitą pažįsta. Žmonės draugiški“.* *„Patinka, kad mes gyvename kartu, turiu daug draugų“.* *„Patinka, kad čia gyvenimas ramus, nėra labai didelių ginčų, beveik visi gerai sutaria“.*
Kiti dalykai	6	*„Patinka, kad netoli mokykla, parduotuvės ir Laukuvos centras“.* *„Patinka, kad turime kultūros centrą, kuriame vyksta nemaža renginių“.* *„Patinka, kad mūsų miestelis pamažu ima klestėti, užsiimama įvairesne veikla“.*

Pateiktieji vertinimai rodo, kad dauguma moksleivių myli savo kraštą, grožisi juos supančia gamta. Jiems patinka švara ir tvarka jų tėviškėje.

Tačiau moksleiviai išsakė ir tai, kas jiems nepatinka jų gyvenamojoje aplinkoje, atskleidė kai kuriuos trūkumus ir problemas.

Dalis moksleivių (9) mano, kad jų miestelyje per mažai renginių, todėl nėra kur įdomiai praleisti laisvalaikį. Kai kurie pastebi, kad jų miestelyje yra ir netvarkingų žmonių bei girtuoklių.

1.4. Moksleivių ateities svajonės

Jau besimokydami vidurinėse mokyklose moksleiviai turi ateities planų ir svajonių ne tik apie tai, kur jie mokysis toliau, kokią specialybę pasirinks, bet ir kur gyvens. Vieni galvoja ateityje persikelti gyventi į miestą, kiti – pasilikti (arba sugrįžti) gyventi kaime. Tyrimo anketoje buvo pateiktas laisvas klausimas. Todėl atsakymai buvo labai įvairūs: norėtų gyventi mieste – 10 atsakiusiųjų moksleivių, kaime – 7, svajoja išvykti į užsienį – 3, kol kas dar neapsisprendė – 3 moksleiviai.

Didžioji dalis abiturientų nenurodo, kokiame mieste norėtų gyventi. Tik du mini Klaipėdą.

Pažymėtina, kad beveik trečdalis moksleivių patenkinti gyvenimu kaime ir ateityje nori jame gyventi. Kai kurie net nurodo kokiame, pvz.: *„Noriu gyventi tame pačiame kaime, kur gimiau – Lietuvoje, Žadeikių k.“*

Be orientacijos į gyvenamąją vietą, moksleiviai atskleidė ir kitų savo svajonių (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. **Moksleivių ateities svajonės**

Svajonės	Atsakiusiųjų skaičius	Kai kurie būdingesni atsakymai (cituojama)
Baigti gimnaziją ir įstoti į aukštąją mokyklą. Po to gauti gerą darbą ir sukurti šeimą	10	*„Planuoju įstoti į aukštąją mokyklą, įsigyti išsilavinimą, susirasti gerą darbą, o tada ir apie šeimą pagalvoti“.* *„Planuoju stoti į Klaipėdos Menų fakultetą, baigti jį ir turėti darbą ir vaikų“.* *„Planuoju įstoti į aukštąją mokyklą ir gerai baigti mokslus, o po to – gauti darbą arba išvažiuoti į užsienį“.* *„Jei viskas gerai klosis, tai norėčiau baigti mokyklą, paskui kur nors kitur mokytis, o vėliau ieškoti darbo arba vykti į užsienį“.*
Rūpintis asmenine gerove	9	*„Susirasti gerą darbą, įsigyti namą, automobilį ir svarbiausia žmoną“.* *„Norėčiau porai metų išvažiuoti į užsienį užsidirbti pinigų, kad galėčiau pradėti savarankišką gyvenimą Lietuvoje“.*
Kitos svajonės	2	*„Svajoju tapti Rytų kovos menų treneriu.* *Planuoju visą savo gyvenimą susieti su sportu“*
Neapsisprendę	2	*„Neturiu jokių planų. Nežinau“.*

Didžioji dalis moksleivių mokslą laiko vertybe ir nori mokytis aukštosiose mokyklose. Tai jie sieja tiek su specialybės įsigijimu, tiek su galimybe gauti tinkamą, mėgstamą darbą. Kai kurie jau galvoja ir apie šeimos sukūrimą.

Dalis moksleivių į pirmąją vietą iškelia materialinę gerovę. Jų tikslas – įsigyti namą, automobilį, turėti pinigų. Kai kurie moksleiviai savo asmeninę laimę sieja su išvykimu į užsienį.

1.5. Krašto pažinimas. Turistinės kelionės

Kiekvieno žmogaus vertybių sistemoje žymią vietą užima savo krašto, šalies pažinimas. Tai istorinių, kultūrinių, sakralinių, gražių gamtovaizdžių lankymas. Tai ne tik plečia žmogaus akiratį, bet yra ir puiki priemonė prasmingai praleisti laisvalaikį, patirti įsimintinų įspūdžių, tarpusavyje bendrauti, įgyti naujų draugų, pažįstamų.

Lietuvoje yra gana daug lankytinų istorinių, kultūrinių vietų, daug senovės paminklų, piliakalnių, pilių, menančių Lietuvos valstybės istorinius įvykius. Be to, Lietuvoje daug labai gražių gamtovaizdžių, nacionalinių parkų. Tyrimų metu Laukuvos moksleiviai nurodė, kokias istorines, kultūrines ir šventas vietas jie yra aplankę Lietuvoje ir trumpai apibūdino savo įspūdžius (žr. 7 lentelę)

7 lentelė. **Laukuvos gimnazijos abiturientų aplankytos vietos Lietuvoje**

Aplankytos vietos	Atsakiusiųjų skaičius	Įvertinimas, įspūdžiai
Vilniuje – Gedimino pilis, Arkikatedra, Šv. Onos, Šv. Petro ir Povilo bažnyčios	8	*„Esu buvusi Vilniuje, aplankiau Šv. Onos bažnyčią, Gedimino pilį, Katedrą, Šv. Petro ir Povilo bažnyčią. Esu aplankęs Mosėdį ir daug kitų vietų. Visur patiko. Labai įdomi tų vietų istorija“.*
Trakuose – pilis, ežerai	4	*„Esu aplankiusi Gedimino pilį, Baublius ir kt. vietas. Labai gražu ir įdomu. Tik reikia visa tai saugoti“.*
Kaune – Karo muziejus, M. K. Čiurlionio muziejus	2	*„Esu pabuvojusi Gintaro muziejuje, Karo muziejuje, Valdovų rūmuose, Katedroje. Visur labai patiko“.*
Klaipėdoje, Palangoje, Kuršių nerijoje – Gintaro muziejus, Raganų kalnas, Jūrų muziejus, Birutės kalnas	6	*„Esu pabuvojusi daug kur, bet nepakankamai. Kiekvienas kampelis turi kažką įdomaus, ypač praeityje“.*
Kitos aplankytos vietos: Kryžių kalnas, Baubliai, S. Girėno ir S. Dariaus tėviškė, Stelmužės ąžuolas, Arklio muziejus, Medvėgalio kalnas, Akmenų muziejus	8	

Taigi daugelis moksleivių yra aplankę nemaža įžymių vietų – Vilniuje, Trakuose, Žemaitijoje ir Aukštaitijoje. Jų įspūdžiai labai geri. Tik viena mergina pažymėjo: *„Aplankiau S. Dariaus ir S. Girėno tėviškę, bet man nelabai patiko“*. Keli moksleiviai su apgailestavimu nurodo: *„Dar neaplankiau jokių įspūdingų vietų“* arba *„Aplankiau labai nedaug“*. Jie norėtų aplankyti Vilnių, Panemunę, Aukštaitiją, įžymias pilis.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, atsivėrė galimybė aplankyti užsienio šalis. Žinoma, tai susiję su nemažomis išlaidomis. Moksleiviai savarankiškai to padaryti negali, viskas priklauso daugiausia nuo tėvų pajamų arba kokių nors rėmėjų. Pasirodo, kad tik trys moksleiviai yra lankęsi užsienyje: 2 – Sovetske ir 1 – Kaliningrade.

Todėl aplankyti kitas užsienio šalis lieka tik svajonės. Moksleiviai nurodė, kokias užsienio šalis ar miestus jie norėtų aplankyti, jei būtų galimybė: vyktų į Angliją – 5, JAV – 5, Prancūziją – 4, Ispaniją – 4, Graikiją – 4, Italiją – 3, Rusiją – 1.

Viena septyniolikmetė pažymi, kad norėtų aplankyti *„visas šalis, bet jei tektų rinktis, tai turbūt Kretos salą, Graikiją“*. To paties amžiaus vaikinas turi romantišką svajonę *„pakeliauti po Himalajų kalnus, Kiniją, Japoniją ir Tailandą“*. Kitą septyniolikmetį vaikiną vilioja didžiosios pasaulio valstybės – Rusija, Kinija, Amerika, Anglija.

1.6. Laisvalaikis

Laisvalaikis yra kiekvieno žmogaus laiko dalis, skirta laisvai pasirenkamai veiklai, kuri turėtų padėti atgauti ir sustiprinti žmogaus fizines ir protines jėgas. Šiuo požiūriu laisvalaikis yra didelė vertybė, nes tai laisvas nuo darbų laikas, kurį galima panaudoti asmenybei ugdyti, tobulinti. Tačiau pats laisvalaikis savaime negali išugdyti asmenybės, o neracionalus jo leidimas – atvirkščiai, gali skatinti neigiamų bruožų ar įpročių atsiradimą ir plitimą, kartais ir asmenybės degradaciją.

Ypač aktuali laisvalaikio problema šiuolaikiniame Lietuvos kaime. Daug žmonių neturi darbo, gyvena skurde; didėjanti visuomenės diferenciacija veda prie susvetimėjimo. Visa tai neleidžia daugeliui žmonių atsipalaiduoti, neskatina aktyviai dalyvauti kultūrinėje veikloje, integruotis į bendruomenės gyvenimą. Iš kitos pusės, sunki ekonominė padėtis, daugelio kultūros objektų privatizacija susilpnino kultūros įstaigų darbą. Nepakankamai būna kultūrinių į sportinių renginių.

Kaip praleidžia laisvalaikį Laukuvos moksleiviai? Beveik visi vaikinai pažymėjo, kad jie sportuoja ir žaidžia spor-

Renkasi komanda. 1971 m. Iš Vaclovo Strauko 1999 m. fotografijų katalogo

© www.llt.lt

tinius žaidimus – krepšinį ir kt. Nė vienas vaikinas nenurodė, kad skaito grožinę literatūrą.

O merginos daugiausia skaito knygas, klauso muzikos, žiūri televizorių, eina pasivaikščioti. Viena mergina nurodė, kad laisvalaikiu *„klausau muzikos, skaitau knygas, laikraščius, žurnalus, piešiu, o jei yra įkvėpimas – kartais ir rankdarbius darau“*.

Kai kurie moksleiviai laisvalaikiu dalyvauja meno saviveikloje, mokosi anglų kalbos, sėdi prie kompiuterio. Viena mergina prižiūri brolio vaikus.

Laukuvos gimnazijos moksleiviai beveik nedalyvauja visuomeninėje veikloje. Į klausimą: *„Kokia visuomenine veikla Jūs užsiimate?“* tik 3 moksleiviai – (2 merginos ir 1 vaikinas) nurodė, kad jie dalyvauja meninėje saviveikloje (dainuoja etnografiniuose ansambliuose). Vienas vaikinas dalyvauja sporto draugijos veikloje.

Kaip jau minėta, laisvalaikiu moksleiviai klausosi muzikos. Kokia muzika jiems labiausiai patinka? Pasirodo, kad labiausiai jie mėgsta šiuolaikinę – *pop, rock* ir panašią muziką. Tai nurodė 9 abiturientai. Klasikinę muziką mėgsta 5 moksleiviai (daugiausia merginos). Viena mergina mėgsta lėtą lyrinę muziką.

Sociologiniai tyrimai (ne tik Laukuvoje) rodo, kad šių dienų jaunimas mažai skaito grožinės literatūros. Tyrimų anketoje buvo pateiktas atviras klausimas: *„Kokie lietuvių rašytojai yra Jūsų mėgstamiausi?“* Kiekvienas turėjo nurodyti 3 rašytojus, tarp jų ir poetus. Tik 9 abiturientai nurodė po 3 rašytojus, 3 moksleiviai – po 2 rašytojus, likę 9 nurodė tik po vieną rašytoją arba visai į šį klausimą neatsakė.

Pateiktuose atsakymuose vyrauja lietuvių rašytojai: K. Donelaitis – 2 abiturientai, Žemaitė – 3, A. Baranauskas – 2, J. Biliūnas – 2, Maironis – 3, Petras Cvirka – 2, Salomėja Nėris – 5, Justinas Marcinkevičius – 2. Tai rašytojai, kurių kūryba nagrinėjama per lietuvių literatūros pamokas. Iš kitų rašytojų paminėti (po vieną kartą) – V. Kudirka, P. Mašiotas, V. Kubilinskas, Vytė Nemunėlis (B. Brazdžionis), K. Binkis, S. Geda, J. Degutytė, K. Saja. Ir viskas?!

Viena mergina tiesiog atvirai parašė: *„neturiu knygų ir nemėgstu skaityti“*.

Tokia situacija gali paaiškinti tą faktą, kad daugeliui moksleivių sunkiai sekasi lietuvių kalbos ir literatūros pamokos, jiems sunku parašyti gerus rašomuosius darbus.

Dar blogesnė situacija su užsienio šalių rašytojais. Į klausimą: *„Kokie užsienio šalių rašytojai yra Jūsų mėgstamiausi?“* jie turėjo nurodyti 3 rašytojus, tarp jų ir poetus.

Tik 2 merginos ir vienas vaikinas pateikė išsamius atsakymus, viena nurodė Šekspyrą, Mopasaną, Rilkę, kita – Homerą, Šekspyrą, Selindžerį. Vaikinas paminėjo Dantę, Šekspyrą, Hemingvėjų. Trys merginos paminėjo Astridą Lindgren. Kiti tiesiog atvirai parašė: *„neskaitau knygų“*, *„nežinau poetų“* ir pan.

Nelabai domisi moksleiviai ir laikraščiais. Į klausimą: *„Kokius laikraščius Jūs dažniausiai skaitote?“* buvo gauti šie atsakymai: „Lietuvos rytą“ – 6 moksleiviai, „Respubliką“ – 2, „Ūkininko patarėją“ – 2, „Valstiečių laikraštį“ – 1, Šilalės „Artoją“ – 14 moksleivių.

Taigi tarp moksleivių populiariausias yra Šilalės rajoninis laikraštis „Artojas“. Viena mergina nurodė, kad jokių laikraščių neskaito, nemėgsta jų. Vienas vaikinas mėgsta skaityti bulvarinius laikraščius.

Moksleiviai labiau mėgsta žurnalus. Populiariausias žurnalas „Panelė“. Jį skaito visos merginos (13 merginų). Kai kurios merginos dar domisi tokiais žurnalais

kaip „Edita“, „Laima“, „Moteris“, „Cosmopolitan“. Vaikinai skaito „Krepšinį“, taip pat žurnalus apie techniką, komunikacijas.

Laukuvos moksleiviai dažnai žiūri televizijos laidas. Daugiausia žiūrimos yra informacinės ir publicistinės laidos (nurodė 8 moksleiviai), taip pat mėgstamos pramoginės ir humoristinės laidos. Kai kurie nurodė, kad jiems patinka „Srovės“, „Atleisk“, taip pat humoristinė laida „Be tabu“. Vaikinai mėgsta žiūrėti sporto laidas, kai kuriuos filmus (nenurodo kokius). Tik vienas vaikinas pažymėjo, kad jis televizoriaus nežiūri.

Dauguma moksleivių klausosi radijo laidų. Populiariausios yra „Radiocentras“, „M-1“. Mėgstamiausios yra muzikinės laidos.

Didelė problema kaimo jaunimui – teatrų lankymas. Į klausimą: *„Ar dažnai Jūs lankotės teatruose?“* gauti šie atsakymai:

1. Gana dažnai (bent kartą per mėnesį) – nė vienas,
2. Retokai – 2,
3. Retai (1–2 kartus per metus) – 8,
4. Niekada, nueiti į teatrą man retenybė – 13 moksleivių.

Taigi dauguma moksleivių neturi galimybės lankyti teatrų. Todėl į klausimą: *„Koks spektaklis Jums yra palikęs didžiausią įspūdį?“* jie tegalėjo atsakyti: Moljero „Apgautas vyras – ožys“, nes neseniai buvo jį aplankę.

Sunku moksleiviams buvo įvertinti ir lietuvių aktorius. Kai kurie pažymėjo V. Mainelytę, A. Šurną, V. Paukštę, A. Mamontovą, D. Mertiną. Tačiau dalis tiesiog nurodė, kad *„nežinau aktorių“*, *„nė vieno išskirti negaliu“*, *„nežinau“*. Žinoma, sunku kalbėti apie aktorius nemačius spektaklių, kuriuose jie vaidina.

1.7. Domėjimasis politika ir šalies įvykiais

Pastarieji 13 metų Lietuvoje perpildyti įvairiausių politinių įvykių. Perėjimas iš totalitarinės vienpartinės valdymo sistemos į demokratinę daugelį žmonių įtraukia į politinę kovą. Kuriasi partijos, periodiškai vyksta Prezidento, Seimo, savivaldybių rinkimai. Svarstomos partijų programos, vyksta diskusijos. Apie tai kasdien rašoma laikraščiuose, rengiamos televizijos laidos.

Deja, tenka pastebėti, kad Lietuvos jaunimas mažai domisi politika. Kartais atrodo, kad jų nedomina šalies ateitis, jos likimas.

Laukuvos gimnazijos moksleiviams buvo pateiktas klausimas: *„Ar Jūs domitės politika?“* Žemiau pateikiami jų atsakymai:

1. Labai domiuosi – nė vienas,
2. Domiuosi – 10,
3. Mažai domiuosi – 11,
4. Man politika visai neįdomi – 2 moksleiviai.

Taigi matome, kad politika domisi mažiau kaip pusė moksleivių. Viena mergina ir vienas vaikinas pažymėjo, kad politika jų visiškai nedomina.

Dabartiniu metu apie įvairius šalies įvykius labai greitai sužinoma iš žiniasklaidos. Pagrindiniai informacijos šaltiniai vis tik yra televizija ir radijas. Dauguma moksleivių, atsakydami į klausimą: *„Iš kur Jūs sužinote apie pagrindinius šalies įvykius?“*, nurodė:

© www.llt.lt

1. Iš televizijos, radijo – 23,
2. Iš spaudos – 8,
3. Iš pokalbių su draugais – 2,
4. Iš pokalbių šeimoje – 4,
5. Iš interneto – nė vienas.

Taigi per televiziją gautas žinias kai kurie moksleiviai papildo skaitydami spaudą. Tačiau pagrindiniai šalies įvykiai retai aptariami su draugais arba šeimos nariais. Internetas kol kas netapo informacijos šaltiniu. Ir tai suprantama, nes žmonės neturi kompiuterių.

Sudėtinga ekonominė situacija, nedarbas, skurdas, socialinio teisingumo stoka, kelia visuomenės nepasitenkinimą kai kurių valdžios ir kitų socialinių institucijų veikla. Tyrimų metu bandyta išsiaiškinti Laukuvos gimnazijos moksleivių požiūrį į kai kurių institucijų veiklą. Anketoje buvo išvardyta 10 svarbiausių institucijų. Moksleiviai turėjo atsakyti – pasitiki ar nepasitiki viena ar kita institucija. Vertinti buvo galima 5 variantais: visiškai pasitikiu, pasitikiu, nei taip, nei ne, nelabai pasitikiu, visiškai nepasitikiu (žemiau pateiktoje 8 lentelėje vertinimų variantai grupuojami: *„visiškai pasitikiu“* su *„pasitikiu“* ir *„nelabai pasitikiu“* su *„visiškai nepasitikiu“*).

8 lentelė. **Pasitikėjimas kai kuriomis Lietuvos institucijomis**

Eil. Nr.	Institucija	Visiškai pasitikiu ir pasitikiu	Nei taip, nei ne	Nelabai pasitikiu, visiškai nepasitikiu
1.	Kariuomene	11	9	3
2.	Partijomis	–	5	18
3.	Policija	8	5	10
4.	Prezidentu	10	9	4
5.	Savivaldybėmis	5	8	10
6.	Seimu	2	8	13
7.	Sveikatos apsauga	8	9	6
8.	Švietimu	11	8	4
9.	Vyriausybe	4	9	10
10.	Žiniasklaida (televizija, radiju, spauda)	15	4	4

Šie duomenys rodo, kad Laukuvos abiturientai labiausiai pasitiki žiniasklaida. Beveik pusė pasitiki švietimu. Labiausiai jaunimas nepasitiki partijomis ir Seimu. Gana žemas yra policijos, savivaldybių ir vyriausybės reitingas.

Tai, matyt, susiję su minėtomis negerovėmis šalies gyvenime. Dėl to žmonės dažniausiai kaltina valdžią. Kai kurios negerovės yra gana grėsmingos. Todėl tyrimų metu moksleiviams buvo pateiktas klausimas: *„Kuri iš žemiau išvardytų negerovių, Jūsų nuomone, šiandien kelia didžiausią grėsmę Lietuvai ir jos gyventojams?“* Buvo išvardytos 9 negerovės. Moksleiviai turėjo pažymėti tiktai vieną – pačią grėsmingiausią. Tačiau kai kurie pažymėjo po keletą negerovių. Žemiau pateikiama moksleivių nuomonė apie negerovių grėsmę Lietuvai:

1. Alkoholizmas – 10,
2. Narkotikų vartojimas – 5,

3. Nusikalstamumas – 11,
4. AIDS – 3,
5. Vėžio liga – nė vieno
6. Aplinkos teršimas – nė vieno
7. Terorizmas – 4,
8. Autoavarijos – 2 atsakymai.

Taigi, moksleivių požiūriu, Lietuvai didžiausią grėsmę kelia nusikalstamumas ir alkoholizmas.

1.8. Požiūris į tautiškumą, etnokultūrą

Vykstant globalizacijos procesams, Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą, atsiradus galimybei išvykti į Vakarų šalis, neretai iškyla klausimas, kas bus su lietuvybe, mūsų kultūra, tradicijomis, kalba ir t. t.

Tyrimų metu bandyta išsiaiškinti, kaip save suvokia Laukuvos moksleiviai. Jiems buvo pateiktas klausimas: „*Kuo Jūs save laikote pirmiausia?*“ Buvo pateikti keturi variantai. Prie ketvirto varianto (kita) atsakymą įrašė jie patys. Taigi atsakė taip:

1. Pirmiausia aš esu lietuvis (ė) – 20,
2. Pirmiausia aš esu žemaitis (ė) – 1,
3. Pirmiausia aš esu europietis – nė vienas,
4. Kita:

Pirmiausia aš esu žmogus kosmopolitas – 1,
Pirmiausia esu nepriklausomos Lietuvos pilietis – 1.
Taigi absoliuti dauguma pirmiausia save laiko lietuviais.

Į klausimą: „*Kaip Jūs apibūdintumėte tikrą lietuvį?*“ gauta įvairiausių atsakymų. Tačiau dauguma moksleivių mano, kad

Prie Medvėgalio. Apie 1998 m. Iš Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos muziejaus

© *www.llt.lt*

tikras lietuvis privalėtų turėti kuo daugiau teigiamų bruožų. Pateikiame būdingesnius moksleivių atsakymus, kaip jie įsivaizduoja tikrą lietuvį:

„Jis turi būti sąžiningas, tvarkingas, garbingai siekti tikslo“.

„Turi nebėgti iš Lietuvos, kai tik pasidaro sunku“.

„Visada kovojantis už savo tėvynės gerovę, kultūringas, išsilavinęs“.

„Užsispyręs, pasitikintis, stiprus, bebaimis, drąsus“.

„Šalies patriotas. Negalėtų gyventi ne Lietuvoje, dirbtų Lietuvai“.

„Geras, darbštus, nesavanaudis“.

„Turi turėti Lietuvos pilietybę ir kalbėti lietuviškai“.

„Tas, kuris nesvajoja vykti į užsienio šalis“.

Visai kitokius bruožus nurodo abiturientai, kai kalbama apie būdo bruožus, būdingus lietuviams. Tik trys moksleiviai teigiamus laiko tokius lietuvio bruožus: *„geras, supratingas ir nesavanaudis“*, *„darbštus“*, *„sąžiningas ir gudrus“*. Visi kiti 20 atsakiusiųjų labai neigiamai atsiliepė apie lietuvius ir nurodė tokius jų būdo bruožus: *„nepadeda vienas kitam“*, *„džiaugiasi kito nelaime“*, *„nedraugiški“*, *„savanaudžiai“*, *„pavydūs“*, *„gobšūs“*, *„melagiai“*.

Tokie negatyvūs lietuvių būdo vertinimai, matyt, susiję su tomis negerovėmis, kurios plačiai paplitusios Lietuvoje: turto grobstymu, nesąžiningumu privatizuojant valstybines įmones, siekimu praturtėti nesąžiningu būdu, skandalais ir nesutarimais net tarp giminių ir t. t.

Į klausimą: *„Kokią knygą turėtų perskaityti tikras lietuvis?“* dauguma moksleivių atsakė, kad jie nežino. Tačiau 5 abiturientai yra įsitikinę, kad tikras lietuvis turi perskaityti ir gerai žinoti visą Lietuvos istoriją; rekomenduoja perskaityti Lietuvos Respublikos Konstituciją, taip pat knygas apie savo gimtąjį kraštą.

Tyrimų metu buvo bandoma išsiaiškinti, kaip moksleiviai vertina atskirų Lietuvos etnografinių regionų žmonių bruožus.

Į klausimą: *„Kokie būdo bruožai būdingi suvalkiečiui?“* dauguma atsakė, kad jie *„tvarkingi“*, *„taupūs“*, *„skūpūs“*, *„pavydūs“*. O kokie būdo bruožai būdingi dzūkams, didžioji dauguma atsakyti negalėjo, – parašė *„nežinau“*.

O į klausimą: *„Kokie būdo bruožai yra būdingi žemaičiams?“* didžioji dauguma moksleivių atsakė, kad jie yra *„užsispyrę“*. Viena moksleivė dar pažymėjo, kad žemaitis yra *„doras ir teisingas“*, o vienas vaikinas nurodė, kad žemaitis yra *„stiprus ir darbštus“*.

Siekiant išsaugoti ir toliau puoselėti lietuvių etninę kultūrą, būtina atkreipti dėmesį į sąlygas ir galimybes jos raiškai vidurinėse mokyklose ir gimnazijose. Labai svarbu, kad jaunimas mokėtų lietuvių liaudies dainų, lietuvių liaudies šokių, domėtųsi lietuvių mitologija.

Deja, šiuo metu vis plačiau įsivyrauja kitoks požiūris. Keičiantis vertybinėms orientacijoms, gyvenimo būdui, vis dažniau girdime, kad reikia orientuotis į Vakarus. Jei Vakaruose nedominuoja liaudies dainos, tai ir mums jų nereikia. Šiuolaikinis jaunimas jau nebemoka liaudies dainų ir jų nedainuoja. Yra pavojus, kad mūsų liaudies poezija, muzika bus greitai užmiršta.

Tyrimų metu Laukuvos gimnazijos moksleiviams buvo pateiktas klausimas: *„Ar norėtumėte, kad mokykloje būtų mokoma lietuvių liaudies dainų, šokių, mitologijos?“* Atsakymų duomenys matyti 9 lentelėje.

9 lentelė. **Požiūris į liaudies dainų, šokių ir mitologijos mokymąsi mokykloje**

Eil. Nr.	Ar norėtumėte, kad mokyklose būtų mokoma	Taip, norėčiau	Ne, nenorėčiau
1.	Lietuvių liaudies dainų	14	9
2.	Lietuvių liaudies šokių	9	14
3.	Lietuvių mitologijos	11	12

Taigi požiūris gana skirtingas: pusė moksleivių norėtų mokytis lietuvių liaudies dainų, šokių, mitologijos, kiti – ne.

Gan skirtingas požiūris ir į tautinių rūbų dėvėjimą. Į klausimą: *„Ar, Jūsų nuomone, tautinių švenčių metu turi būti dėvimi tautiniai rūbai?“* buvo atsakyta: taip – 11, ne – 3, nežinau, neturiu nuomonės – 9.

Taigi tik mažesnė dalis moksleivių pritarė, kad tautinių švenčių metu būtų dėvimi tautiniai drabužiai. Gana daug šiuo klausimu neturi nuomonės.

Kaip jau buvo minėta, globalizacijos procesai ir stojimas į Europos Sąjungą gali paveikti tautinių vertybių išsaugojimą, turėti įtakos lietuvių tradicijų, papročių sumenkinimui ir sunykimui. Tenka pažymėti, kad dauguma (daugiau kaip pusė) moksleivių pasisako už Lietuvos integraciją į Europos Sąjungą. Tik 3 moksleiviai yra prieš. Ketvirtadalis moksleivių šiuo klausimu neturi savo nuomonės. Į klausimą: *„Ar buvimas Europos Sąjungoje padės ugdyti lietuviškumą?“* abiturientai atsakė: taip – 5, ne – 10, nežinau – 7.

1.9. Ideali moteris ir idealus vyras

Svarbią reikšmę žmogaus vertybių sistemoje turi požiūris į priešingos lyties asmenis. Jau mokyklos suole atsiranda poreikis vaikinui bendrauti su mergina, merginai – su vaikinu. Dauguma abiturientų savo vaizduotėje jau turi susikūrę idealios moters arba idealaus vyro įvaizdį.

Tyrimų metu bandyta išsiaiškinti, kaip Laukuvos gimnazijos moksleiviai įsivaizduoja idealią moterį.

Vaikinai norėtų turėti draugę ar žmoną: *„mylinčią, protingą, žavią, rūpestingą, pasitikinčią savimi“*, *„protingą, gražią, aukštą, linksmo būdo“*, *„gražią, protingą, gero būdo“*, *„išsilavinusią ir gerą“*.

Taigi į pirmą vietą iškeliamas moters protas ir jos grožis. Tačiau 5 vaikinai dar nesugebėjo nurodyti idealios moters bruožų.

Savo nuostatas apie idealią moterį išreiškė ir merginos. Jų nuomone, ideali moteris – tai: *„tvarkinga, nebijanti tarti savo nuomonės“*, *„nepriklausoma nuo vyro“*, *„moteriška, švelni, rūpestinga; tačiau labai savarankiška, sugebanti išsikovoti vietą po saule, protinga“*, *„labai ryžtinga, galinti kovoti už save ir ginti kitas moteris“*.

Taigi merginų nuomonės apie idealią moterį yra gana skirtingos. Vienos iškelia švelnumą, kitos – ryžtingumą, savarankiškumą.

Analogiškai buvo tiriamas ir požiūris į idealų vyrą. Merginoms idealus vyras – tai: *„labai protingas, gražus, turintis gerą specialybę ir darbą“*, *„gerai išsilavinęs, sportiškas, mylintis, be trūkumų“*, *„labai geras, suprantantis moteris“*, *„tas, kuris supranta moterį ir nedrįsta kelti rankos prieš ją“*, *„vyriškas, pasitikintis savimi, protingas“*.

Taigi merginos į pirmą vietą iškelia vyro protą ir jo gerumą.

© www.llt.lt

Iš Vaclovo Strauko 1982 m. parodos katalogo

Tačiau beveik visi vaikinai apie „*idealų vyrą*“ nenurodė nieko. Kitaip sakant, susilaikė. Tik vienas abiturientas pažymėjo, kad idealus vyras – tai „*stiprus, drąsus, pasitikintis, mylintis, užjaučiantis, rūpestingas*“.

Į klausimą: „*Ar, Jūsų nuomone, Lietuvoje yra diskriminuojamos moterys (neturi lygių teisių su vyrais ir lygių galimybių)?*“ Laukuvos gimnazijos moksleiviai atsakė taip (žr. 10 lentelę):

10 lentelė. **Požiūris į moterų diskriminavimą Lietuvoje**

Aplinka, aplinkybės	Taip, diskriminuojamos	Kartais	Ne, nediskriminuojamos
Darbe	7	11	5
Namuose	6	8	9
Politikoje	6	10	7

Iš šių duomenų matyti, kad nuomonės pasiskirstė gana įvairiai. Vis dėlto dauguma mano, kad jos diskriminuojamos (sudėjus „*taip*“ ir „*kartais*“) tiek darbe, tiek namuose, tiek politikoje. O daugumos vaikinų nuomone, moterys Lietuvoje nediskriminuojamos.

Į klausimą: „*Kokias žinote garsias Lietuvos moteris, kurios geriausiai atstovauja moterų interesus?*“ abiturientai atsakė: Nijolė Oželytė – 8, Kazimiera Prunskienė – 9, Alma Adamkienė – 1, negalėjo nurodyti – 5 moksleiviai.

Taigi pagrindinėmis kovotojomis už moterų teises ir lygias galimybes Laukuvos abiturientai laiko Kazimierą Prunskienę ir Nijolę Oželytę.

© *www.llt.lt*

2. Laukuvos gimnazijos mokytojų gyvenimo ir veiklos sąlygos

2.1. Mokytojai apie savo mokyklą

Sociologinių tyrimų metu apklaustas 21 mokytojas, iš jų 18 moterų ir 3 vyrai. Daugumos mokytojų – brandus amžius (nuo 30 iki 50 metų), 6 mokytojai vyresni (per 50 metų).

Atliktas tyrimas parodė, kad visi apklaustieji mokytojai patenkinti savo darbu Laukuvos gimnazijoje. Jie džiaugiasi, kad jų mokykla tapo gimnazija, kad dirbama pagal naujas programas, nevengiama naujovių, geros sąlygos, nevaržoma mokytojų iniciatyva, kiekvienas gali realizuoti save, savo idėjas.

Didžioji dauguma mokytojų pabrėžė, kad mokykloje dirba geras ir stiprus pedagogų kolektyvas, siekiantis tobulėjimo, gerų rezultatų. Mokytojams patinka mokyklos kolektyvo, mokytojų ir moksleivių tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo nuoširdumas, paprastumas, jautrumas, gerumas. Mokykloje jaučiamas geras socialinis psichologinis klimatas – mokytojai gali laisvai jaustis, daug demokratijos.

Į klausimą: *„Kokių svarbiausių materialinių priemonių mokyklai trūksta?“* dauguma mokytojų atsakė, kad trūksta kompiuterių, vaizdo ir garso aparatūros. Labai reikalingas geras kopijavimo aparatas (gimnazijoje yra tik vienas, tas pats prastos kokybės).

Viena mokytoja pabrėžė, kad gimnazijai trūksta knygų – ir grožinės programinės literatūros, ir vadovėlių. Pažymima, kad kabinetuose trūksta įvairių vaizdinių mokymo priemonių, mokyklinių suolų, lentų.

Taigi Laukuvos gimnazijoje, kaip ir daugelyje kitų Lietuvos mokyklų, trūksta kompiuterinių klasių, vadovėlių, vaizdinių priemonių.

Esant nepakankamam biudžetiniam finansavimui, daugelis Lietuvos mokyklų ieško rėmėjų, kurie padėtų sustiprinti mokyklos materialinę bazę. Laukuvos gimnazija taip pat turi rėmėjų, tačiau nepakankamai.

Mokytojai gerai žino problemas, kurios yra gimnazijoje ir apskritai Lietuvos kaime, jų gyvenamojoje aplinkoje.

Tyrimo anketoje mokytojai nurodė, kokios problemos dabartinėje gimnazijoje yra svarbiausios (buvo prašyta nurodyti 3 svarbiausias. Duomenys pateikiami 11 lentelėje).

11 lentelė. **Svarbiausios šiandieninės gimnazijos problemos**

Eil. Nr.	Problemos	Atsakymų skaičius
1.	Blogas mokyklos materialinis aprūpinimas	6
2.	Bedalių vaikų daugėjimas	5
3.	Sunkiai gebančių mokytis vaikų daugėjimas	19
4.	Menkas mokytojų ir tėvų bendravimas	6
5.	Mokytojų kvalifikacijos kėlimas	2
6.	Maži mokytojų atlyginimai	7
7.	Bendrosios kultūros stygius kaime	16
8.	Kita:	
	1) dėl materialinių priežasčių abiturientų nestojimas į aukštąsias mokyklas	1
	2) paauglių sudominimas popamokine veikla	1

© www.llt.lt

Mokytojų nuomone, svarbiausios problemos, su kuriomis jie susiduria savo veikloje, yra ne blogas mokyklos materialinis aprūpinimas (kas, žinoma, irgi labai svarbu), bet sunkiai įsimenančių mokymą vaikų daugėjimas ir palyginti žemas bendrosios kultūros lygis kaime. Tai, matyt, yra susiję su tais socialiniais bei ekonominiais pertvarkymais, kurie šiuo metu vyksta Lietuvoje ir kurie ne visada duoda norimų rezultatų. Dalis žmonių nesugebėjo prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų ir atsidūrė „už borto“. Daug žmonių skursta, neturi darbo, girtauja, plinta asocialūs reiškiniai. Daugelis šeimų nesudaro savo vaikams reikiamų gyvenimo, auklėjimo ir mokymosi sąlygų. Tokie vaikai, žinoma, kelia nemaža problemų mokyklai.

Kita vertus, pastaraisiais metais daugelyje Lietuvos vietovių smuko kultūrinio gyvenimo lygis. Nepakankamas dėmesys kultūrai, menkas kultūros įstaigų finansavimas atvedė prie bendro jos nuosmukio kaime. Tokiomis aplinkybėmis tenka dirbti mokytojams daugelyje Lietuvos mokyklų.

2.2. Mokytojų vertybinės nuostatos

Tyrimų metu mokytojai išreiškė savo vertybines orientacijas, nurodė, kas jiems svarbu arba nesvarbu jų gyvenime (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. **Mokytojų vertybinės nuostatos**

Eil. Nr.	Ar svarbūs šie dalykai	Vertinimas			
		Labai svarbu	Svarbu	Nelabai svarbu	Visai nesvarbu
1.	Geri draugai	10	10	1	–
2.	Gabumai	8	12	1	–
3.	Darbštumas	17	4	–	–
4.	Turtai, gražūs namai	–	7	10	4
5.	Siekti grožio	7	12	1	1
6.	Daryti gera	10	11	–	–
7.	Meilė savam kraštui	5	14	1	–
8.	Galimybė išgarsėti	–	3	14	3
9.	Gera tarnyba, geras darbas	6	12	1	–
10.	Visuomeninis aktyvumas	–	14	6	–
11.	Kūrybiškumas	5	14	1	–
12.	Gera sveikata	20	–	1	–
13.	Būti tikinčiam	3	3	10	4
14.	Graži šeima	13	6	1	–
15.	Nuolatinis tobulėjimas	8	12	–	–
16.	Dalyvavimas kultūrinėje veikloje	1	16	3	–
17.	Svarbu gerai atrodyti	4	10	5	2
18.	Galimybė pakeliauti	2	11	6	–
19.	Kitkas	–	–	–	–

Kaip aukščiausia vertybė iškeliama žmogaus sveikata, darbštumas. Tai tiesiog labai svarbu žmogaus gyvenime.

Sudėjus reikšmes „*labai svarbu*“ ir „*svarbu*“ matyti, kad vertybių sistemoje reikšminga vieta yra skiriama gerumui (*daryti gera*), grožiui (*siekti grožio*), bendravimui su draugais (*geri draugai*), nuolatiniam tobulėjimui, savo kraštui (*meilė savam kraštui*), kūrybiškumui, gražios šeimos sukūrimui (*graži šeima*).

Kiek žemesnę vietą užima dalyvavimas kultūriniame gyvenime, gera tarnyba (*gera tarnyba, geras darbas*), pastangos gerai atrodyti (*svarbu gerai atrodyti*) bei galimybė pakeliauti.

Kaip nelabai svarbūs dalykai vertybių sistemoje pažymima materialinės gerovės siekimas (*turtai, gražūs namai*), galimybė išgarsėti ir tikėjimo klausimas (*būti tikinčiam*).

2.3. Kas Laukuvoje patinka ar nepatinka mokytojams

Tyrimų metu mokytojams buvo pateiktas klausimas: „*Kas Jums patinka Jūsų kaimo, miestelio gyvenime ir aplinkoje?*“ Klausimas buvo atviras, todėl mokytojai atsakė labai įvairiai.

Daugumai mokytojų patinka gyvenamoji aplinka. Viena trisdešimtmetė mokytoja nurodo, kad Laukuvoje ir jos apylinkėse „*yra daug kultūrinių paminklų, gyvename kalnais, ežerais ir upėmis apsuptoje vietoje, išlaikytos dar tam tikros kaimo tradicijos*“. Daugeliui mokytojų tiesiog patinka gyventi kaime, „*nes čia ramu, tyras oras, turiu daug draugų, šalia gyvena tėvai*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

Nemažai mokytojų pažymi žmonių geranoriškumą, gerus kaimyniškus santykius: „*Patinka žmonių geranoriškumas, darna, susiklausymas, kad yra žmonių, kurie puošia, džiugina kaimą*“ (2 mokytojos 31–40 m. amžiaus grupė).

Daugelis mokytojų patenkinti gyvenimu Laukuvoje, nes (nebloga infrastruktūra): „*yra gimnazija, kultūros namai, poliklinika, prekybos centras, bažnyčia, geras susisiekimas su kitais miestais (nors atstumai ir dideli)*“ (mokytoja, 51–60 m. amžiaus grupė).

Tačiau kaip ir kituose Lietuvos miesteliuose ir gyvenvietėse yra tam tikrų trūkumų, ne viskas vyksta sklandžiai, pasitaiko įvairių nepageidaujamų reiškinių.

Mokytojams buvo pateiktas klausimas: „*Kas jums nepatinka jūsų kaimo, miestelio gyvenime ir aplinkoje?*“ Klausimas taip pat buvo atviras, atsakymų variantų nebuvo. Mokytojai laisvai išreiškė savo požiūrį.

Keletas mokytojų atkreipė dėmesį į tai, kad didėja bedarbystė, plinta girtavimas, mažėja atsakomybė už savo ir vaikų elgesį. Mokytojai pažymi:

Laukuvos centrinė aikštė su bažnyčia. 2001 m. V. Balbierienės (Karvelytės) nuotr.

© www.llt.lt

Nepatinka, kad „*daugėja prasigėrusių šeimų, nyksta vertybės, žmonės nebevertina to, kas buvo ligi šiolei miela ir brangu*“ (mokytoja, 21–30 m. amžiaus grupė), „*[...] nemaža dalis žmonių nekreipia dėmesio į savo ir savo vaikų gyvenimą*“ (mokytoja, 41–50 m. amžiaus grupė).

Dalis mokytojų nepatenkinti, kad Laukuvoje per mažai organizuojama kultūrinių renginių.

Kai kuriems mokytojams nepatinka, kad miestelyje trūksta švaros, tvarkos, žiemą blogai valomos ir apšviestos gatvės. Siūloma nugriauti neįrengtą pastatą, kuris yra šalia kultūros namų ir gadina miestelio centro vaizdą.

Laukuvoje egzistuoja ir mažiems miesteliams būdingas bruožas: žmonės vieni kitus pažįsta, todėl atsiranda nereikalingų apkalbų. Mokytojai pažymi: „*[...] miestelyje visi per daug vieni kitus mato ir apkalba*“ (2 mokytojos, 31–40 m. amžiaus grupė).

Tik vienas mokytojas pastebi, kad: „*nepakankamai geri santykiai su seniūnija ir bažnyčia*“.

Apibendrindami savo požiūrį į aplinką (kaimą, miestelį), mokytojai nurodė, kokiu mastu paplitusios kai kurios negerovės (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. **Kai kurių negerovių paplitimo Laukuvoje mastas**

Eil. Nr.	Negerovės	Labai būdinga	Būdinga	Nelabai būdinga	Visai nebūdinga
1.	Girtavimas	3	16	1	–
2.	Abejingumas kito nelaimei	–	4	16	–
3.	Nesantaika šeimose	–	12	8	–
4.	Skyrybos	–	6	14	–
5.	Nusikalstamumas	–	3	17	–
6.	Bedarbystė	13	7	–	–
7.	Nesirūpinimas vaikais	2	15	5	–
8.	Pykčiai su kaimynais	2	6	12	–
9.	Pykčiai su giminėmis	1	2	16	1
10.	Susvetimėjimas, uždarumas	3	9	9	–

Mokytojų nuomone, Laukuvoje yra būdingos trys negerovės: bedarbystė, girtavimas ir nesirūpinimas vaikais. Jos būdingos visai Lietuvai – daugeliui mūsų kaimų, miestelių ir miestų. Nemaža dalis mokytojų nurodo, kad egzistuoja nesantaika šeimose. Pastebimos taip pat susvetimėjimo ir uždarumo apraiškos.

Tokios negerovės, kaip abejingumas kito nelaimei, nusikalstamumas, pykčiai su giminėmis, daugumos mokytojų nuomone, Laukuvai nebūdinga.

2.4. Mokytojų interesai ir jų tenkinimo galimybės

Tyrimo metu buvo pateiktas klausimas: „*Kokie mokytojų (ir Jūsų) interesai, Jūsų nuomone, lieka nepatenkinti?*“

Atsakymuose mokytojai dažniausiai kalba apie nepakankamą dvasinių, kultūrinių poreikių patenkinimą, apie ribotas galimybes save realizuoti. Pažymima, kad pasyvus kultūrinis gyvenimas, nėra galimybių susipažinti su naujausia literatūra, mažai spektaklių, retai atvažiuoja meniniai kolektyvai su koncertais, trūksta susitikimų su įdomiais žmonėmis.

Mokytojai mini ir materialines sąlygas, trukdančias jiems patenkinti savo interesus: „*neužtenka pinigų nei knygai įsigyti, nei lankyti kultūrinius renginius*“ (mokytoja, 51–60 m. amžiaus grupė), „*trūksta laiko ir lėšų dažniau išvažiuoti pasisemti kultūros*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

Daugiau kaip pusė mokytojų nurodo, kad į kultūrinius renginius kituose miestuose vyksta gana retai, tačiau 5 mokytojos ir 1 mokytojas „*pasisemti kultūros*“ vyksta į kitus miestus gana dažnai. Viena mokytoja pažymi, kad ji vyksta „*gan dažnai ne tik pasisemti kultūros, bet ir patobulinti savo žinias, pasižiūrėti „kas ant margo svieto“ dedasi*“. Primenama ir tai, kad anksčiau būdavo dažniau organizuojamos kolektyvinės išvykos į kultūrinius renginius kituose Lietuvos miestuose, o šiuo metu tų išvykų retėja.

Labai retai mokytojai keliauja po kitas šalis. Per pastaruosius porą metų tik 2 mokytojos buvo išvykusios į turistines keliones. Kiti niekur nebuvo išvykę. Nurodomos ir priežastys: „*svetimose šalyse nebuvau, nes neleidžia materialinės sąlygos*“ (mokytoja, 51–60 m. amžiaus grupė).

Tyrimų metu mokytojai atskleidė savo ateities planus, nurodė, ką jie norėtų įgyvendinti. Daugiausia svajonių yra susiję su tolesniu mokymusi, kvalifikacijos kėlimu.

Šiuolaikinėje visuomenėje vis svarbesni darosi kompiuteriai. Daugeliui mokytojų jie tiesiog būtini, tačiau apsirūpinimas jais vis dar problemiškas.

Į klausimą: „*Ar tenka padirbėti prie kompiuterio?*“ gauti šie mokytojų atsakymai:

1. Taip, turiu namuose – 5,
2. Tenka, bet namuose neturiu – 7,
3. Netenka – 9.

Svarbią reikšmę mokytojų gyvenime turi visuomeninė veikla. Jų dalyvavimas šioje veikloje reikšmingas ne tik mokyklos, miestelio bendruomenės gyvenime, bet ir paties mokytojo asmenybei. Per visuomeninę veiklą galima išreikšti save, realizuoti kai kuriuos kūrybinius užmojus, prisidėti prie švietėjiškos, kultūrinės veiklos plėtojimo miestelyje.

Deja, apie pusė Laukuvos gimnazijos mokytojų nedalyvauja jokioje visuomeninėje veikloje ir tik keletą jų būtų galima priskirti prie aktyvių visuomenininkų:

„*Stengiuosi suburt žmones (ir pati dalyvauti) kultūrinėje veikloje*“ (mokytoja, 30 m.).
„*Renku vaizdinę kraštotyrinę medžiagą apie savo miestelį ir jo apylinkes*“ (mokytoja, 44 m.).
„*Užsiimu švenčių scenografija, apipavidalinimu*“ (mokytoja, 33 m.).
„*Esu gimnazijos tarybos narys, audito grupės vadovas*“ (mokytojas, 53 m.).
„*Esu klasės auklėtojas, švietėjas*“ (mokytojas, 45 m.).
Trys mokytojos nurodė, kad jos šoka ir sportuoja.

2.5. Mokytojai apie mokinių elgesį

Mokyklose vyksta įvairūs renginiai – švenčių minėjimai, vakarėliai, diskotekos ir kita. Šie renginiai mokytojams paprastai sukelia nemaža rūpesčių. Laukuvos gimnazijos mokytojai tyrimų metu į klausimą: „*Jeigu Jūsų mokykloje rengiami vakarėliai, ar turite vargo su mokinių drausme?*“ atsakė:

1. Taip, dažnai – 4 mokytojai,
2. Retai – 16 mokytojų,
3. Nepasitaiko – nepažymėjo nė vienas.

Iš šių duomenų matyti, kad mokinių drausmė mokykloje renginių metu yra aktuali. Nors ir retai, tačiau drausmės pažeidimų būna.

Mokykloje būna ir mokinių konfliktų, peštynių. Daugumos mokytojų nuomone, Laukuvos gimnazijoje šie reiškiniai pasitaiko retai. Į klausimą: *„Ar pasitaiko, kad mokykloje vaikai susimuša ar nukenčia nuo prievartos?“* gauti tokie mokytojų atsakymai:

1. Taip, pasitaiko dažnai – 3,
2. Yra pasitaikę, bet tai retenybė – 13,
3. Nepasitaiko, bent aš nieko nežinau – 3.

Kai kuriose mokyklose būna konfliktų tarp mokytojų ir mokinių. Kai kada mokytojai net nukenčia, jiems grasinama. Laukuvos gimnazijoje šis reiškinys yra retas. Į pateiktą klausimą: *„Ar mokytojams niekada negrasinama, ar jie nenukenčia nuo mokinių?“* mokytojai atsakė:

1. Taip, pasitaiko dažnai – nenurodė nė vienas,
2. Yra pasitaikę, bet tai retenybė – 6,
3. Nepasitaiko – 13.

Panaši mokytojų nuomonė ir apie moksleivių išgėrinėjimą. Apie tai, kad dažnai pasitaiko išgeriančių moksleivių, pažymėjo 1 mokytoja, retai pasitaiko – 16 mokytojų, nepasitaiko – 4 mokytojai. Taigi dauguma mokytojų yra pastebėję išgeriančių mokinių. Vadinasi, šiai problemai mokykloje turi būti skiriamas atitinkamas dėmesys.

Tiriant mokytojų požiūrį į dabartinius moksleivius buvo pateiktas klausimas: *„Kuo šiuolaikiniai mokiniai yra pranašesni už Jūsų kartos vaikus?“*

Dauguma mokytojų mano, kad dabartiniai mokiniai turi didesnes galimybes plėsti žinias per įvairias informacijos priemones, patys jas turi ir geba jomis naudotis. Be to, jie turi ir geresnes materialines sąlygas, yra savarankiškesni, laisvesni, drąsesni.

Tačiau daugelis dabartinių mokinių toli gražu nėra angelai. Kaip jau buvo minėta, turi ir nemaža ydų. Mokytojai nurodė, kokios mokinių ydos jiems ypač krinta į akis: *„šiurkštumas, įžūlumas“* – teigė 8 mokytojai, *„netaktas, nemandagumas, chamiškumas“* – 7, *„kalbos kultūros stoka, keiksmažodžiai“* – 6, *„nepagarba mokytojams, vyresnio amžiaus žmonėms, miestelio gyventojams“* – 6, *„abejingumas, nihilizmas“* – 4, *„rūkymas“* – 4, *„nenorėjimas mokytis“* – 2.

Kai kurie mokytojai dar mini netvarkingumą, neatsakingumą, girtavimą. Viena mokytoja rašo, kad jai krinta į akis *„labai didelis kai kurių mokinių išsipustymas, mergaičių išsidažymas, keiksmažodžių vartojimas, atviras rūkymas“*.

2.6. Mokytojai apie save ir mokyklos ateitį

Laukuvos gimnazijos mokytojai turi normalias gyvenimo sąlygas: 12 apklaustųjų gyvena nuosavame šeimos name, 5 – normaliame nuosavame bute ir 4 – nedideliame nuosavame bute.

Tyrimų metu buvo bandoma išsiaiškinti, kas mokytojams suteikia daugiausia džiaugsmo. Buvo pateiktas atviras klausimas, todėl atsakymai buvo gana įvairūs. Tačiau daugiausia (apie 90 procentų) mokytojų savo gyvenimo džiaugsmą sieja su šeimos laime: *„džiaugiuosi, kada yra sveiki, kada susirenka kartu, kada šeimoje yra santarvė“*, *„džiaugiuosi, kuomet visa šeima pramogauja, iškylauja, švenčia Kalėdas, Velykas“* ir pan.

Iš serijos „Paskutinis skambutis“. 1975–1987 m. Iš Vaclovo Strauko 1999 m. fotografijų katalogo

Lietuva yra krikščioniškas kraštas. Vyrauja Romos katalikybė. Dauguma mokytojų (daugiau kaip 80 proc.) vadina save vidutiniškai tikinčiais, laikosi tradicijų. Dvi mokytojos ir vienas mokytojas pažymėjo, kad jie yra labai tikintys. Tik vienas mokytojas laiko save netikinčiu.

Laukuvos gimnazijos mokytojai žiūri į ateitį labai nevienodai. Į pateiktą klausimą: *„Kaip Jūs įsivaizduojate savo šeimos ir apylinkės gyvenimą prasidėjusiame naujame tūkstantmetyje?“* 8 mokytojai atsakė optimistiškai (cituojame kai kuriuos atsakymus): *„kaimas atsigaus“*, *„ateityje visi žmonės turės darbus, neliks bedarbių, bus geri atlyginimai, pagerės materialinės sąlygos, atsinaujins kultūrinis gyvenimas“*, *„tikiuosi matyti darnių šeimų pagausėjimą, asocialių šeimų ir bedarbių sumažėjimą“*, *„įsivaizduoju, kad gyvensime gražiau, tvarkingiau. Žmonės bus turtingesni ir geresni vienas kitam“*.

7 mokytojai į ateitį žiūri pesimistiškai. Kai kurie pažymi (cituojame): *„labai abejoju, ar kas nors pasikeis“*, *„geriau gyvens mano pro-, pro-, proanūkiai!“*

6 mokytojai sunkiai įsivaizduoja savo šeimos ir apylinkės ateitį. Jie savo nuomonės neturėjo ir atsakymų nepateikė.

Dauguma mokytojų su optimizmu žvelgia į savo mokyklos ateitį. Į klausimą: *„Kaip Jūs įsivaizduojate savo mokyklą šiame tūkstantmetyje?“* 13 mokytojų pateikė optimistinius atsakymus. Jie ateityje Laukuvos gimnaziją mato modernią, šiuolaikišką, gerai materialiai aprūpintą, tačiau išlaikiusią savo tradicijas, nepraradusią to paprastumo, nuoširdumo, kuris yra šiuo metu. Šioje mokykloje dirbs kvalifikuoti, atsidavę savo darbui mokytojai, mokysis darbštūs ir gabūs mokiniai.

© www.llt.lt

Su pesimizmu žiūri į savo mokyklos ateitį tik viena mokytoja. Jos nuomone, „*neatrodo, kad kas pasikeistų, bent jau į gera. Moksleivių daugėja, aprūpinimas prastėja*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

Tyrimo metu buvo iškeltas ir idealios kaimo mokyklos klausimas. Sociologinio tyrimo anketoje buvo pateiktas klausimas: „*Kaip Jūs įsivaizduojate idealią kaimo mokyklą?*“ Šis klausimas glaudžiai susijęs su anksčiau pateiktuoju. Todėl ir daugelis atsakymų yra analogiški. Žemiau pateikiamas kai kurių mokytojų idealios kaimo mokyklos suvokimas:

„*Gražiai sutvarkyta aplinka, jaukios ir didelės klasės, daug įvairių mokymo priemonių: knygų, žaislų, žemėlapių, būtinai kompiuterizuota, televizoriai ir t. t.*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

„*Sutvarkyta mokykla, graži aplinka, gabūs mokytojai, mokykla – visos kaimo bendruomenės centras*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

„*Talentingi mokytojai; mokiniai gerbia mokyklą, tėvai pasitiki mokykla*“ (mokytoja, 41–50 m. amžiaus grupė).

„*Jauki, mokinių skaičius – apie 500, darniai dirbantis kolektyvas, žmonės vieni kitus supranta, padeda, yra savo bendruomenės nariai*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

„*Gerai sutvarkytos darbo vietos, įvairios informacinės priemonės, gera valgykla, kad mokiniai turėtų galimybę sveikai maitintis. Svarbiausia, kad kuo daugiau būtų mokinių, siekiančių mokslo žinių ir galvojančių apie savo ateitį*“ (mokytoja, 31–40 m. amžiaus grupė).

3. Tėvai ir mokykla

3.1. Tėvai apie mokyklą, mokytojus ir savo vaikų ateitį

Moksleivių mokymo ir auklėjimo sistemoje svarbų vaidmenį vaidina mokyklos ir mokinių tėvų bendradarbiavimas. Šeima ir mokykla – tai dvi institucijos, kurios turi vieną tikslą: išugdyti visokeriopai išsilavinusią asmenybę, savo šalies pilietį ir patriotą.

Tyrimų metu pagal specialiai parengtą sociologinės apklausos anketą buvo apklausta 15 mokinių tėvų (7 tėvai apklausos anketų neužpildė). Laukuvoje (kaip ir visoje Lietuvoje) mokyklos ir tėvų tarpusavio ryšius daugiausia palaiko motinos. Todėl ir mūsų atveju visas 15 anketų pildė moterys. Tai daugiausiai 35–45 metų amžiaus moterys. Tik viena motina yra per 50 metų amžiaus.

Nepaisant nedidelės apimties, apklaustųjų tėvų pareikšta nuomonė apie mokinių, jų tėvų ir mokytojų sąveiką yra reikšminga.

Kaip žinoma, pastaraisiais metais Lietuvoje buvo pradėtas mokyklų stambinimas. Visuomenėje jis sukėlė prieštaringų vertinimų. Diskusijos šiuo klausimu tebevyksta ir dabar. Todėl tyrimų metu ir tėvams buvo pateiktas klausimas: „*Kaip vertinate dabartinius siūlymus sustambinti mokyklas?*“ O štai atsakymai: „*vertinu palankiai*“ nurodė 5 respondentai, „*nepritariu*“ – 7, „*neturiu nuomonės*“ – 3.

Taigi nuomonės skirtingos: dauguma tėvų nepritaria mokyklų stambinimui, tačiau trečdalis apklaustųjų vertina palankiai.

Su mokyklų stambinimu yra susijęs kitas klausimas – tai nuotolis iki mokyklos ir kokiu būdu moksleiviai atvyktų į mokyklą. Šiuo klausimu tėvai turėjo pateikti savo pasiūlymus.

Dauguma tėvų pasisako, kad iki mokyklos neturėtų būti didelis atstumas, o jei arti mokyklos nėra, tai vaikams turėtų būti specialus transportas.

Į klausimą: *„Ar Jūsų ryšiai su mokykla yra glaudūs, draugiški?“* didžioji dalis apklaustųjų tėvų (80 proc.) nurodė, kad esą geri.

Tyrimo metu tėvai pareiškė savo nuomonių dėl vaikų, tėvų ir mokytojų tarpusavio santykių gerinimo. Dauguma apklaustųjų norėtų, kad tarp vaikų, tėvų ir mokytojų būtų daugiau atvirumo, pasitikėjimo, tarpusavio supratimo. Kai kurie tėvai mano, kad visiems reikėtų dalyvauti įvairiuose renginiuose, daugiau bendrauti, būti geranoriškiems. Pažymima, kad tėvams dažniau reikėtų ateiti į susirinkimus. Respondentai teigiamai įvertino tokias mokytojų bei mokyklos vadovų darbo savybes: reiklumą mokinių moralei ir elgesiui, rūpinimąsi jų ateitimi.

Tėvai išreiškė savo požiūrį ir į tolesnį savo vaikų mokymąsi baigus gimnaziją. Buvo pateiktas klausimas: *„Kaip manote, ar Jūsų vaikai turėtų baigti aukštąjį mokslą?“* Didžioji dauguma (70 proc.) norėtų, kad jų vaikai siektų mokslo aukštosiose mokyklose. Kai kurie pažymi, kad ne visi turi tokią galimybę.

Tėvų požiūris į savo ateitį yra labai nevienodas. Čia irgi yra du – optimistinis ir pesimistinis – variantai. Trečdalis apklaustųjų yra optimistai ir mano, kad jų vaikų ateitis bus gera. Jie turės darbą, šeimą, baigs aukštąjį mokslą. Kitas trečdalis – pesimistai, jie nieko gero savo vaikams ateityje nemato. Jų nuomone, vaikų laukia sunkus gyvenimas. Visų pirma, jie negalės baigti mokslų. Jiems gresia bedarbystė, skurdas. Dalis mano, kad jų vaikų ateitis neaiški. Daug kas priklausys nuo jų pačių: *„kaip pasiklos, taip ir išsimiegos“*.

3.2. Tėvai apie savo gyvenimo ir veiklos sąlygas

Laukuvos gimnazijos mokinių tėvai patenkinti savo gyvenamąja aplinka. Dauguma apklaustųjų pažymi, kad graži gamta, gražiai sutvarkyta gyvenvietė, labai geras susisiekimas, daug jaunų šeimų. Svarbu, kad yra gimnazija, bažnyčia, parduotuvės. Daug kas turi nuosavus namus: *„Mūsų nepakartojamas ir pačių statytas namas“* (moteris, 42 m.). Pažymima, kad yra gera valdžia, geri kaimynai.

Tik viena apklaustoji pažymėjo, kad *„nėra, kas patiktų“* (moteris, 50 m.).

Tyrimų metu buvo pateiktas klausimas: *„Ko labiausiai trūksta, kad Jūsų ir Jūsų apylinkės žmonių gyvenimas pagerėtų?“* Pasirodo, kad labiausiai žmones slegia nedarbas. Visi apklaustieji nurodė, kad jiems trūksta darbo ir uždarbio. Tai pačios aktualiausios Laukuvos gimnazijos mokinių tėvų problemos.

Šiuo metu Lietuvoje vykstanti visuotinė automobilizacija palietė ir Laukuvos žmones. Didžioji dalis apklaustųjų (80 proc.) nurodė, kad jie turi automobilius. Tik nedaugelis (20 proc.) pažymėjo, kad automobilio neturi, nes trūksta lėšų jam įsigyti.

Visi apklaustieji Laukuvos gimnazijos mokinių tėvai gyvena ūkiškai – laiko gyvulius, paukščius, turi daržų, augina daržoves, sodina bulves, verčiasi kita ūkine veikla.

Į šiuos kaimo darbus yra įtraukiami ir vaikai. Jie išmoksta ūkio darbus ir kartu su tėvais tvarko aplinką, sodina ir kasa bulves ir daržoves, padeda ravėti daržus, ruošti žiemai šieną ir kt.

Tačiau iš šios veiklos žmonėms gyventi yra sunku. Dauguma norėtų turėti nuolatinį apmokamą darbą. Deja, kaip jau buvo minėta, Laukuvoje jo labai trūksta.

© www.llt.lt

Tik viena moteris iš apklaustųjų dirba buhaltere, dar kita – pagal patentą. Kai kurios moterys yra ilgalaikės bedarbės. Dvi moterys bedarbės jau 10 metų, viena – 8 metai, kitos – 2–3 metai. Apmokamo darbo neturi ir daugelio apklaustųjų moterų vyrai.

Šiuo metu esanti sudėtinga ekonominė situacija kaime ir nedideliuose miesteliuose, nedarbas, skurdas ir kitokios negerovės keičia žmonių požiūrį į gyvenimo ir veiklos sąlygas. Daugelis mano, kad kaime gyventi labai sunku ir beprasmiška ir yra įsitikinę, kad mieste gyventi geriau.

Tyrimo metu Laukuvos gimnazijos mokinių tėvams pateiktas klausimas: *„Ar būtumėte laimingas, kad ateityje Jūsų vaikų darbas būtų susijęs su žemės, miškų ar vandenų ūkiu, su gyvenimu kaime?“*

Atsakymai parodė, kad dauguma mokinių tėvų laikosi nuomonės, jog mieste gyvenimas yra geresnis. Todėl jie nori, kad jų vaikai taptų miestiečiai.

„Nebus laikomi antrarūšiais žmonėmis“ (moteris, 38 m.).

„Visi savo vaikams linki geresnio ir lengvesnio darbo“ (moteris, 46 m.).

„Kaime sunkus darbas ir mažas uždarbis“ (moteris, 40 m.).

Esant nelengvai ekonominei būklei, kai daugelis žmonių jaučia lėšų stygių, lieka nepatenkinti kai kurie materialieji poreikiai. Į klausimą: *„Parašykite, kokių daiktų Jums ir vaikams būtinai reikėtų įsigyti artimiausiu metu“* gauti gana įvairūs atsakymai. Pusė atsakiusiųjų nurodė, kad jie norėtų nusipirkti kompiuterį. Kai kurie norėtų įsigyti dviratį, baldus, buto remonto reikmenis. Vienas iš atsakiusiųjų norėtų nusipirkti traktorių. Tik vienas parašė, kad pirktų vadovėlius.

3.3. Laisvalaikis

Vienas iš rodiklių, rodančių kaimo žmonių vertybines orientacijas bei gyvenimo būdą, yra laisvalaikio praleidimas. Laukuviškių šeimose labiausiai paplitę laisvalaikio pomėgiai yra iškylauti gamtoje, prie ežero. Tai pažymėjo pusė apklaustųjų. Labai daug laisvalaikio skiriama televizoriui. Tik viena moteris pažymėjo, kad ji laisvalaikiu mėgsta skaityti knygas.

Tyrimų metu buvo prašoma parašyti, kokioje kelionėje šiais ar praėjusiais metais buvote su šeima ir ką patyrėte. Tik 5 žmonės nurodė, kad jie buvo išvykę su visa šeima. Tai dažniausiai išvykos prie jūros, ežerų.

Tačiau didžioji dalis niekur nebuvo išvykę. Kai kurie pažymi, kad jiems nėra laiko ir lėšų kokioms nors išvykoms ar kelionėms.

Panašiai laisvalaikį praleidžia ir apklaustųjų vaikų tėvų kaimynai. Jie irgi kartais rengia išvykas į gamtą, taip pat žiūri televizorių ir skaito laikraščius. O kai kurie – geria. Yra ir tokia dalia (cituojame): *„Tvartas, kiaulės, karvės – ir kas belieka!“* (moteris, 40 m.).

Kartais mokinių tėvai dalyvauja miestelio organizuotuose renginiuose, kaip antai: Rudens šventė, Naujametinis karnavalas, Užgavėnės. Tačiau tokių renginių miestelio kultūros darbuotojai organizuoja nedaug, o tėvų dalyvavimas juose būna pasyvus.

Kai kurie laukuviškiai lankosi draugų, giminių susibūrimuose ir šventėse, įvairiuose jubiliejuose, vestuvėse ir kt. Šios šventės būna įdomios, *„daug įvairių žaidimų, šokiai“* (moteris, 40 m.).

Šeimose daugiausia švenčiami šeimos narių gimtadieniai, taip pat Kūčios, Kalėdos, Naujieji metai, Velykos. Tai nurodė 80 procentų apklaustųjų mokinių tėvų. Apie tautinių švenčių šventimą nepaminėjo nė vienas iš apklausoje dalyvavusių žmonių.

3.4. Apie savo šeimą, jos materialinę padėtį ir ateities perspektyvas

Sociologiniai tyrimai apėmė Laukuvos gimnazijos mokinių tėvus, turinčius vienokį ar kitokį žemės sklypą arba ūkį. Daugiausia tai žmonės, turintys 3 ha žemės. Trys ūkininkai turi nuo 10 iki 15 ha ūkius ir tik vienas – 30 ha ūkį.

Nuo ūkio dydžio, nesant kito pajamų šaltinio, žymia dalimi priklauso ir šeimos materialinė gerovė. Apklausoje dalyvavę įvertino savo šeimos materialinę padėtį.

Tik šiek tiek daugiau kaip pusė apklaustųjų nurodo, kad materialiai jie gyvena vidutiniškai. Kiti turi žymių materialių sunkumų.

Šeimos materiali gerovė priklauso ir nuo jos sudėties, darbingų žmonių skaičiaus, paauglių skaičiaus. Apklaustųjų laukuviškių šeimos gana gausios: 5 šeimų narių skaičius 6–8 žmonės, 7 šeimų – 4–5 žmonės. Vienos šeimos – 12 žmonių. Tačiau joje yra nemažai darbingų, todėl jie nurodė, kad gyvena vidutiniškai. O 6 žmonių šeima, turinti 3 darbingus žmones, nurodo, kad jų šeimos padėtis labai sunki, trūksta net maisto. Pagrindinė priežastis – visi trys darbingi žmonės yra bedarbiai.

Apklausoje dalyvavę laukuviškiai pažymi, kad jie ir jų šeimos nariai yra tikintys – krikščionys, priklausantys Romos katalikų bendruomenei. Dauguma jų (80 proc.) yra giliai tikintys. Tik trys apklaustieji nurodė, kad jų tikėjimas pasireiškia tuo, kad jie laikosi krikščioniškų katalikiškų tradicijų.

Kaip laukuviškiai įsivaizduoja savo šeimos ir apylinkės gyvenimą ateityje? Iš gyventojų – mokinių tėvų – apklausos matyti, kad tik du apklaustieji į ateitį žiūri optimistiškai. Jie tikisi, jog kada nors vyriausybė atsižvelgs į kaimo žmogaus padėtį ir nors truputį rems finansiškai, kad mažesni ūkiai išgyventų.

Daugiau kaip pusė apklaustųjų nusiteikę gana pesimistiškai. Jų požiūriu, jeigu bus tokia politika kaip dabar, tai būsim išparduoti užsieniui ir vėl priklausysim nuo kitų, kaip anksčiau nuo TSRS. Todėl ir nepritaria stojimui į Europos Sąjungą.

Žymi dalis apklaustųjų neturi supratimo ir neįsivaizduoja, kaip Laukuvos žmonės gyvens ateityje.

Apklausos dokumentai rodo, kad laukuviškiai džiaugiasi ne savo gyvenimo perspektyvomis, o daugiausiai džiaugsmo jiems suteikia šeimos narių tarpusavio supratimas, geras vaikų elgesys. Laimingi būna, kai susirenka visi į šeimos arba religines šventes. Džiaugiasi, kai visi yra sveiki ir kai netrūksta lėšų gyventi.

Išvados. Du trečdaliai apklaustųjų moksleivių patenkinti mokymusi Laukuvos gimnazijoje. Labiausiai jiems patinka bendravimas su draugais. Tik apie 20 procentų moksleivių nurodo, kad jiems patinka pamokos, jų turinys ir mokslas.

Didesnio nepasitenkinimo kokiais nors reiškiniais moksleiviai nepareiškė. Tik trys iš jų pažymėjo, kad jiems nepatinka mokytojų griežtumas. Mokinių, kuriems visi mokymosi dalykai patiktų ir gerai sektųsi, tarp apklaustųjų nebuvo. Matematika patinka ir sekasi 7 mokiniams, informatika 7. Labiausiai nesiseka chemija – 6-iems, lietuvių kalba – 5-iems, biologija – 5-iems moksleiviams.

© www.llt.lt

Beveik 50 procentų apklaustųjų baigę gimnaziją galvoja studijuoti universitetuose. Didelė dalis moksleivių dar nenusprendę. Todėl yra aktualūs profesinės orientacijos klausimai. Tikslinga moksleivius supažindinti su studijų programomis, vienokių ar kitokių specialybių poreikio perspektyvomis ir kt.

Laukuvos gimnazijos moksleiviai mano, kad svarbiausią reikšmę žmogaus gyvenime turi mokymasis, bendravimas su mylimu žmogumi, su draugais, šeimos sukūrimas, darbas pagal profesiją. Gana aukštą vietą vertybių klasifikacijoje užima verslas, biznis, žinių bei naujovių siekimas.

Dauguma moksleivių mano, kad sėkmę žmogaus gyvenime lemia pasitikėjimas savimi, tikslo siekimas, išsilavinimas, darbštumas, pinigai. Svarbią reikšmę taip pat turi iniciatyva, išradingumas, gabumai, talentas, pažintys su reikalingais žmonėmis.

Moksleivių domėjimosi sferoje aiškiai dominuoja sportas, gamta ir meilės paslaptys. Žymiai mažiau jie domisi politika, religijos, moralės, etikos problemomis.

Dauguma moksleivių myli savo kraštą, grožisi juos supančia gamta, jiems patinka švara ir tvarka jų tėviškėje.

Dalis moksleivių mano, kad jų miestelyje per mažai renginių, todėl nėra kur įdomiai praleisti laisvalaikį.

Kai kurie pastebi, kad jų miestelyje yra ir netvarkingų žmonių bei girtuoklių.

Daugiau kaip pusė moksleivių savo ateities svajones sieja su mokymusi aukštosiose mokyklose, galimybe gauti gerą darbą, sukurti šeimą ir gyventi mieste.

Moksleivių vertybių sistemoje žymią vietą užima savo krašto pažinimas. Daugelis yra aplankę nemaža įžymių vietų Vilniuje, Trakuose, Kaune, Klaipėdoje ir kt.

Tik trys moksleiviai yra lankęsi užsienyje (du – Sovetske ir vienas – Kaliningrade). Tačiau jie svajoja aplankyti Angliją, JAV, Prancūziją, Ispaniją, Graikiją, Italiją, Rusiją.

Laisvalaikio metu dauguma vaikinų sportuoja (žaidžia krepšinį ir kt.). Merginos daugiausia klausosi muzikos, skaito knygas, laikraščius, žurnalus, žiūri televizorių. Kai kurie moksleiviai laisvalaikio metu dalyvauja saviveikloje, sėdi prie kompiuterių ir žaidžia.

Moksleiviai beveik nedalyvauja visuomeninėje veikloje.

Moksleiviai labiausiai mėgsta šiuolaikinę – *pop*, *rock* ir pan. muziką.

Dauguma beveik neskaito grožinės literatūros. Tik pusė abiturientų sugebėjo nurodyti 3 lietuvių rašytojus, kurie jiems labiausiai patinka. Daugiausia buvo paminėta S. Nėris, Žemaitė, Maironis. Labai mažai moksleivių žino užsienio rašytojus ir jų kūrybą.

Daugiausiai moksleiviai skaito Šilalės „Artoją“. Kai kurie – „Lietuvos rytą“, „Respubliką“.

Populiariausias žurnalas tarp merginų – „Panelė“.

Dažniausiai žiūrimos televizijos laidos yra: „Srovės“, „Atleisk“, „Be tabu“. Vaikinai mėgsta žiūrėti sporto laidas.

Didelė problema moksleiviams yra teatrų lankymas. Dauguma moksleivių neturi tokių galimybių. Todėl labai mažai ką gali pasakyti apie Lietuvos teatrinį gyvenimą, aktorius.

Politika domisi tik mažiau kaip pusė apklaustųjų moksleivių. Labiausiai jaunimas nepasitiki partijomis ir Seimu. Gana žemas yra pasitikėjimas ir policija, savivaldybe, vyriausybe.

Moksleivių nuomone, didžiausią grėsmę Lietuvai kelia nusikalstamumas ir alkoholizmas.

Pusė moksleivių norėtų, kad mokykloje būtų mokoma lietuvių liaudies dainų, šokių, mitologijos, kiti – ne. Tik mažesnė pusė moksleivių pritaria, kad tautinių švenčių metu būtų dėvimi tautiniai drabužiai.

Daugiau kaip pusė moksleivių pasisako už Lietuvos integraciją į Europos Sąjungą.

Ideali moteris vaikinų požiūriu – protinga, graži. Merginų požiūriu – tvarkinga, ryžtinga, nepriklausoma nuo vyro. Tokios kaip N. Oželytė, K. Prunskienė.

Idealus vyras merginų požiūriu – protingas ir geras. Beveik visi vaikinai apie idealų vyrą nenurodė nieko, t. y. neturėjo savo nuomonės.

Visi apklaustieji mokytojai patenkinti savo darbu Laukuvos gimnazijoje. Didžioji dalis mokytojų pabrėžia, kad mokykloje dirba geras ir stiprus pedagogų kolektyvas, siekiantis tobulėjimo, gerų rezultatų. Mokykloje yra geras socialinis psichologinis klimatas. Mokytojai gali laisvai jaustis; daug demokratijos.

Mokytojų nuomone, svarbiausios problemos, su kuriomis jie susiduria savo veikloje, yra ne mokyklos materialinis aprūpinimas (tai irgi svarbu), bet sunkiai įgalinčių mokytis vaikų daugėjimas ir palyginti žemas bendrosios kultūros lygis kaime.

Kaip aukščiausią vertybę mokytojai iškelia žmogaus sveikatą ir darbštumą. Vertybių sistemoje taip pat reikšmingą vietą mokytojai skiria gerumui, grožio siekimui, bendravimui su draugais, nuolatiniam tobulėjimui, savam kraštui, kūrybiškumui, darniai šeimai.

Daugumai mokytojų patinka gyvenamoji aplinka. Patinka, kad Laukuvoje ir jos apylinkėse yra daug gražių vietų – piliakalnių, upių, ežerų. Pažymimas žmonių geranoriškumas, geri kaimyniški santykiai. Svarbu ir neblogai sutvarkyta gyvenvietė: yra kultūros namai, poliklinika, prekybos centras. Geras susisiekimas su kitais miestais.

Labiausiai nerimą kelia Laukuvoje vis didėjanti bedarbystė, plintantis girtavimas, mažėjanti tėvų atsakomybė už savo vaikų elgesį. Dalis mokytojų nepatenkinti, kad Laukuvoje per mažai organizuojama kultūrinių renginių. Daugelis mokytojų į kultūrinius renginius kituose miestuose vyksta retai.

Labai retai mokytojai išvyksta į keliones po kitas šalis. Pagrindinė priežastis – trūksta lėšų išvykoms po užsienio šalis.

Mokytojai pažymi, kad mokykloje, nors ir retai, bet mokiniai pažeidinėja drausmę, kartais pasitaiko konfliktinių situacijų tarp mokinių, taip pat ir tarp mokinių ir mokytojų. Prie pasitaikančių mokinių ydų mokytojai priskiria šiurkštumą, įžūlumą, kalbos kultūros stoką (keikimąsi), nepagarbą mokytojams, vyresnio amžiaus žmonėms, miestelio gyventojams.

Dauguma mokytojų su optimizmu žiūri į savo mokyklos ateitį. Ateityje jie Laukuvos gimnaziją mato modernią, gerai materialiai aprūpintą, tačiau išlaikiusią savo tradicijas, nepraradusią to paprastumo, nuoširdumo, kuris yra šiuo metu. Šioje mokykloje dirbs kvalifikuoti, atsidavę darbui mokytojai, mokysis darbštūs ir gabūs vaikai.

Mokinių tėvų apklausa parodė, kad jų santykiai su gimnazija yra geri. Kai kurie tėvai norėtų, kad tarp vaikų, tėvų ir mokytojų būtų daugiau atvirumo, pasitikėjimo, tarpusavio supratimo. Būtų gerai dažniau bendrauti, organizuoti daugiau renginių.

Tėvų požiūris į savo vaikų ateitį labai nevienodas. Trečdalis apklaustųjų mano, kad jų vaikų ateitis bus gera, jie baigs aukštąjį mokslą, gaus darbą, sukurs šeimas. Tačiau beveik trečdalio požiūris pesimistinis. Jie mano, kad jų vaikų laukia bedarbystė, skurdas.

Dauguma Laukuvos gimnazijos mokinių tėvų gyvena ūkiškai – laiko gyvulius, paukščius, turi daržus, augina daržoves, sodina bulves, užsiima kita ūkine veikla. Į šiuos kaimo darbus įtraukia ir vaikus. Jie išmoksta ūkio darbus ir kartu su tėvais tvarko aplinką, sodina bulves ir daržoves, padeda nuimti derlių, ravi daržus, ruošia šieną. Tačiau iš šios veiklos žmonėms pragyventi sunku. Dauguma norėtų turėti nuolatinį apmokamą darbą. Deja, Laukuvoje jo trūksta. Tai svarbiausia problema.

Dauguma mokinių tėvų nusivylė gyvenimo ir darbo sąlygomis kaime. Jų nuomone, mieste gyvenimas yra geresnis. Todėl jie nori, kad jų vaikai taptų miestiečiais.

Į ateitį daugelis Laukuvos gimnazijos mokinių tėvų žiūri gana pesimistiškai. Jų nuomone, vyriausybė per mažai dėmesio skiria kaimo žmonių gyvenimo sąlygoms gerinti, nedarbui mažinti.

Literatūra

1. Čiužas A., Ratkevičienė V. Vertybinių jaunimo orientacijų tyrimai Lietuvoje, *Sociologija: praeitis ir dabartis*, Kaunas, 2000, p. 19–24.
2. Kavaliauskas A. *Jaunojo visaginiečio portretas*, Visaginas, 2000.
3. Kublickienė L., Rapoportas S. Vertybiniai konfliktai: socialinis psichologinis aspektas, *Vertybės permainų metais*, Vilnius, 1999, p. 21–42.
4. Luobikienė I., Guščinskienė J., Palidauskaitė J., Vaitkienė R. *Sociologijos pagrindai*, Kaunas, 1997, p. 30.
5. Matulionis A., Mikšys A. *Jaunimo socialinė-profesinė orientacija*, Vilnius, 1992, p. 54.
6. *Psichologijos žodynas*, Vilnius, 1963, p. 324.
7. Purvaneckienė G. Akademinio jaunimo vertybinės orientacijos, *Acta pedagogica Vilnencia*, Vilnius, 1993, p. 121–127.
8. Smelzer N. *Sociologija*, Maskva, 1994, p. 50.
9. Šalčiuvienė L., Auruškevičienė V. Akademinio jaunimo kultūrinių vertybių tyrimas, *Inžinerinė ekonomika*, Kaunas, 2002, nr. 1, p. 78–83.
10. Šutinienė I. Jaunimo vertybės, *Vertybės permainų metais*, Vilnius, 1999, p. 121–145.
11. Zajančkauskaitė G. Moksleivių orientacijų į moralines vertybes ypatumai, *Filosofija, sociologija*, 1998, nr. 2, p. 44–45.

Straipsnis „Versmės“ leidykloje gautas 2002 11 04, spaudai parengtas 2005 06 17.
Straipsnis spausdintas „Lietuvos valsčių“ monografijoje „Laukuva“ *I dalis*, Vilnius, *Versmė*, 2005, p. 558–576, 593–605 (vyriausiasis redaktorius sudarytojas Virginijus Jocys).
Straipsnis interneto svetainėje www.llt.lt skelbiamas nuo 2007 09 05.

© *www.llt.lt*